

Gelir Dağılımı ve İktisadi Büyüme: Post-Keynesyen Modeller ve Politika Analizi

Alpaslan AKÇORAOĞLU¹

14 Ağustos 2014'de alındı; 23 Mart 2015'de kabul edildi.
22 Ekim 2015'den beri erişime açıktır.

Received 14 August 2014; accepted 23 March 2015.
Available online since 22 October 2015.

Araştırma Makalesi/Original Article

Özet

Büyük küresel ekonomik krizin [2008-2010] ve Avro bölgesi krizinin [2009-...] önemli sonuçlarından biri neoklasik iktisadın serbest piyasa ekonomisi ve arz yönlü iktisadi büyüme gibi bazı egemen paradigmalarının sorgulanmasına neden olmuştur. Bu çalışma esas olarak gelir dağılımı ile iktisadi büyüme ilişkisi konusunda Post-Keynesyen literatürün katkılarını gözden geçirmektedir. Ayrıca, Post-Keynesyen iktisatçıların neo-Kaleckiye teorik temellere dayalı olarak geliştirdikleri iktisat politikası önerileri ve analizleri de tartışılmaktadır. Neo-klasik teoriden farklı olarak, neo-Kaleckiye modellerin çok güçlü politik iktisat uzantıları vardır ve bölüşüm politikası (eşitlikçi ya da eşitsizliği artırıcı) iktisadi büyüme sürecini derinden etkilemektedir. Neo-Kaleckiye modellere göre, ücret-yönlü talep ve büyüme rejimine sahip ekonomilerde neo-liberal politikaların neden olduğu eşitsiz gelir dağılımı ekonomide yapısal bir toplam talep eksikliği yaratarak, iktisadi büyümeyi yavaşlatabilir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımı, İktisadi Büyüme, Neo-Kaleckiye Modeller.

JEL Sınıflaması: E12, E20, O15, O40, O49.

© 2015 Published by EYD

¹ Yazışmadan sorumlu yazar (Corresponding author). Gazi Üniversitesi, Ekonometri Bölümü, Ankara, Türkiye.
E-mail: a.akcora63@gmail.com

Abstract

Income Distribution and Economic Growth: Post-Keynesian Models and Policy Analysis

One of the main consequences of global economic crisis of 2008 and the Euro-zone crisis of 2009 is that some dominating paradigms of neoclassical economics such as pure market economics and supply side economic growth have been questioned. This paper reviews the theoretical contributions of Post Keynesian literature to the issue of distribution-growth nexus. Furthermore, this article discusses economic policy proposals and analyses developed by Post Keynesian models based on neo-Kaleckian theoretical foundations. In contrast to neo-classical theory, neo-Kaleckian models have very strong political economy implications and distributional policy (egalitarian or unequal) has a profound impact on economic growth. Neo-Kaleckian models suggest that rising income inequalities produced by neo-liberal policies may generate insufficient level of aggregate demand, leading to slow economic growth in a wage-led demand and growth regime.

Keywords: Income Distribution, Economic Growth, Neo-Kaleckian Models.

JEL Classification: E12, E20, O15, O40, O49.

© 2015 EYD tarafından yayımlanmıştır

Bu makalenin adını ve doi numarasını içeren aşağıdaki metni kolayca kopyalamak için soldaki QR kodunu taratınız. Scan the QR code to the left to quickly copy the following text containing the title and doi number of this article.

Income Distribution and Economic Growth: Post-Keynesian Models and Policy Analysis
<http://dx.doi.org/10.5455/ey.35704>

1. Giriş

Bölüşüm ve iktisadi büyüme arasındaki ilişki klasik makroiktisat yaklaşımının başlıca inceleme konularından biri olmasına karşın, neoklasik iktisadın iktisat teorisine egemen olmasıyla birlikte bölüşüm konuları öncelikli konumunu kaybetmiş ve ikinci plana atılmıştır (Lavoie ve Stockhammer, 2012). Büyük küresel ekonomik krizin [2008-2010] önemli sonuçlarından biri neoklasik iktisadın serbest piyasa ekonomisi ve arz yönlü iktisadi büyüme gibi bazı egemen paradigmalarının sorgulanması ve Post-Keynesyen makroiktisat teorisinin ilgi çekmeye başlaması olmuştur. Ayrıca, 1980'lerin başından itibaren uygulanmaya başlanan neo-liberal politikaların ve küreselleşmenin neden olduğu gelir eşitsizliğindeki önemli artışlar bölüşüm sorunlarına olan ilgiyi arttırmıştır (Hein ve Mundt, 2012). Post-Keynesyen makroiktisat teorisi bölüşüm ve iktisadi büyüme ilişkilerinin teorik analizi konusunda iktisat

literatürüne önemli katkılarda bulunmaktadır². Post-Keynesyen iktisatçılar birinci nesil neo-Kaleckiye büyüme modellerini yeniden formüle ederek ve genelleştirerek, gelir dağılımının iktisadi büyüme sürecindeki rolünü araştırmaktadırlar. Bu çalışma esas olarak fonksiyonel gelir dağılımı ile iktisadi büyüme ilişkisini inceleyen Post-Keynesyen modelleri incelemektedir. Ayrıca, Post-Keynesyen iktisatçıların neo-Kaleckiye teorik temellere dayalı olarak geliştirdikleri iktisat politikası önerileri ve analizleri de ilerideki bölümlerde ele alınacaktır.

Modern makroiktisat teorisine egemen olan Yeni Klasik ve Yeni Keynesyen iktisat yaklaşımları reel ücretler ile istihdam arasında en azından uzun dönemde bir negatif ilişkinin varolabileceğini öngörmektedirler (Hein ve Vogel, 2009). Yeni neoklasik sentez (veya yeni sentez) olarak da adlandırılan ‘Yeni Uzlaşma’ (new consensus) makroiktisat modelleri de Yeni Klasik ve Yeni Keynesyen makroiktisat modelleri arasında bir uzlaşmanın sonucu olarak ortaya çıkmıştır ve yukarıda ifade edilen görüşü benimsemektedirler. Yeni Klasik, Yeni Keynesyen ve Yeni Uzlaşma gibi iktisadi düşünce okulları kısa-dönem iktisadi dalgalanmaların belirlenmesi ya da makroiktisat politikalarının etkinliği konusunda farklı görüşlere sahip olsalar bile uzun dönemde iktisadi büyüme oranını arz yönlü faktörlerin belirlediği konusunda uzlaşmışlardır. Modern standart (ortodoks) makroiktisat yaklaşımı içinde makroiktisat politikaları uzun dönemde reel değişkenleri belirlemekte etkisizdir ve dolayısıyla para ve maliye politikaları fiyat istikrarını sağlama amacına odaklanmalıdır. İşgücü piyasasına ve sosyal güvenlik sistemine ilişkin ‘istihdam odaklı’ yapısal reformlar ve buna bağlı olarak gelirin karlar lehine yeniden-bölüşümü istihdamı ve büyümeyi pozitif yönde etkileyecektir (Hein ve Vogel, 2009).

Neoklasik büyüme teorisi arz yönlüdür ve iktisadi dinamikleri teknolojik ilerleme ve üretim faktörlerindeki büyüme ile açıklamaya çalışmaktadır. Yeni büyüme teorisi bilgi birikimi ve yeniliklerin (innovation) iktisadi büyüme üzerindeki etkisi üzerinde yoğunlaşmaktadır ancak neoklasik makroekonomik analizi temel almaktadır. Neoklasik büyüme modellerinde talebin bağımsız bir rolü yoktur ve tasarruflar yatırımları belirlemektedir (Stockhammer, 1999). Buna karşın, Post-Keynesyen düşünce okuluna göre iktisadi büyüme “talep yönlüdür” ve talep dinamiklerini etkileyen faktörler iktisadi büyüme analizinin merkezinde yer alır. Ayrıca, Post-Keynesyen büyüme teorisinin temelinde bağımsız

² Bu makale temel olarak Post-Keynesyen teori’de bölüşüm-büyüme ilişkisinin teorik analizine odaklanmaktadır. Dolayısıyla, geniş Post-Keynesyen makroiktisat literatürünün incelediği diğer önemli konular bu literatür incelemesinin kapsamı dışında bırakılmıştır.

bir yatırım fonksiyonu ve gelir (sosyal) sınıflarının birbirinden farklı tasarruf eğilimleri bulunmaktadır. Dolayısıyla, sermaye ve işgücü arasındaki gelir dağılımı çok önemli bir rol oynamaktadır.

Geleneksel makroiktisat modellerinde ücretler yalnızca bir maliyet unsuru olarak ele alınmaktadır. Dolayısıyla, ücretlerdeki bir düşme pozitif etkiler yaratacaktır: ekonominin uluslararası rekabet gücü ve net ihracatı artacak, artan karlılık yatırımlar üzerinde pozitif etki yapacaktır. Buna karşın Post-Keynesyen modellerde ücretler hem bir maliyet unsuru olarak ve hem de toplam talebin bir kaynağı olarak ikili bir rol oynamaktadır. Post-Keynesyenler ücretlerdeki bir azalmanın yaratacağı ilk iki pozitif etkiyi kabul etmekle birlikte, geleneksel modellerde olmayan bir üçüncü önemli negatif etkiyi vurgulamaktadırlar (ücret paradoksu): ulusal gelir içindeki ücret payının düşmesi iç tüketimi ve talebi daraltacaktır çünkü ücretlerin marjinal tüketim eğilimi karlarınkine göre çok daha yüksektir.

Tek bir Post-Keynesyen büyüme modeli bulunmamaktadır fakat oldukça farklı ve bazen birbirine karşıt varsayımlara sahip modeller söz konusudur. Kaldor büyüme modeli tam istihdam varsayımını benimsemektedir ve bu nedenle Marglin (1984) tarafından Post-Keynesyen bir model olarak değil fakat daha çok neoklasik bir model olarak tanımlanmaktadır. Neo-Kaleckiye modeller değişken kapasite kullanımının rolünü vurgularken, Robinson'ın denge analizinde bu varsayım kullanılmamaktadır. Stockhammer (1999) Post-Keynesyen büyüme modellerini "kapasite kullanımı" varsayımına dayalı olarak iki temel gruba ayırmaktadır: Joan Robinson'un analizine dayalı modeller (Robinsoniyen modeller) ve Michal Kalecki'nin katkılarından doğan büyüme modelleri (Kaleckiye veya Neo-Kaleckiye modeller).

Robinsoniyen modeller tam kapasite kullanımı varsayımını benimserken, Kaleckiye modeller değişken kapasite kullanımını varsaymaktadırlar. Bu farklılık önemli teorik sonuçlar doğurmaktadır. Robinsoniyen modellerde gelir dağılımı içsel bir değişkendir ve yüksek karlar yüksek büyüme ile birlikte hareket etmektedir. Kaleckiye modellerde değişken kapasite kullanımı varsayımı dışsal bir gelir dağılımı teorisi ile tamamlanmakta ve artan ücretlerin daha yüksek büyümeye neden olduğu bir rejim ortaya çıkabilmektedir. Birinci nesil neo-Kaleckiye modeller 'tüketim yetersizliğine' (underconsumptionist) dayalı modellerdir ve yalnızca ücret-yönlü büyüme olgusuna izin vermektedir. Diğer yandan, ikinci nesil neo-Kaleckiye büyüme modelleri ücret-yönlü ve kar-yönlü talep ve büyüme rejimlerinin mümkün olabildiğini göstermektedirler (Bhaduri ve Marglin, 1990).

İktisadi düşünce tarihinde tüketim yetersizliği olgusunu vurgulayan başlıca düşünürler Malthus, Sismondi ve Hobson'dur (Bleaney, 1976). Ayrıca, tüketim-yetersizliği teorileri kar realizasyonu problemleri ile ilişkili olarak Luxemburg (1913)'un, tekelci kapitalizmin analizi konusunda Baran ve Sweezy (1966)'nin ve Kaleckiye-stagnasyonizm'den esinlenen Steindl (1952)'in çalışmalarında tartışılmıştır. Bu çalışmalar sermaye birikim sürecinin temel özelliklerinin sistematik talep yetersizlikleri yaratacağını ve bunun da kronik biçimde iktisadi kriz, militarizm, savaş ve uzun-dönemli durgunluğa neden olacağını ileri sürmektedirler. Keynes (1936) kendi teorik yaklaşımının, Malthus ve Sismondi'nin katı biçimde tanımlanmış tüketim-yetersizliği düşüncelerinden farklı olduğunu belirtmiştir. Keynes'e göre, Malthus ve Sismondi toplam talebin ve üretim düzeyinin genişletilmesi konusunda tüketim harcamaları üzerinde çok fazla yoğunlaşıyorlardı. Buna karşın, Keynes toplam talebin uyarılmasında yatırımların ve özellikle kamu yatırımlarının artırılmasının önemli sosyal ve iktisadi avantajları olacağını vurgulamıştır (Bhaduri ve Marglin, 1990).

Neo-Kaleckiye modellerin açık ekonomi çerçevesinde genişletilmiş versiyonları ücret artışlarının uluslararası rekabete zarar verdiğini göz önüne almakta ve dolayısıyla kar yönlü büyüme lehindeki argümanları desteklemektedir (Blecker, 1989). Buna karşın, bazı Post-Keynesyen iktisatçılar neo-Kaleckiye modellerde talebin sınırlı bir role sahip olduğunu ileri sürmüşler ve kar-yönlü büyüme olgusunun ortaya çıkışını buna dayandırmışlardır (Caldeney ve Vernengo, 2013). Yatırım denkleminde bulunan kar payı arz yönlü faktörleri yansıtmakta ve bu faktörlerin etkisi talep yönlü güçleri yansıtan hızlandırmanın etkisinden daha büyük olma eğilimi göstermektedir.

Makalenin geri kalan bölümünün organizasyonu şu şekildedir. İkinci bölümde açık ve kapalı ekonomi için neo-Kaleckiye modeller incelenmektedir. Üçüncü bölüm, Post-Keynesyen modellerin politika uzantılarını sunmaktadır. Dördüncü bölüm neo-Kaleckiye modellere ilişkin ampirik literatürü içermektedir. Beşinci bölüm teori ve politika sonuçlarını özetlemektedir.

2. Post-Keynesyen Teoride Gelir Dağılımı ve İktisadi Büyüme: Neo-Kaleckiye Modeller

2.1. Birinci Nesil Neo-Kaleckiye Modeller (Rowthorn-Dutt Modeli (stagnasyonizm))

Kaleckiye büyüme modelleri, Post-Keynesyen büyüme teorisinin temel çalışma alanlarından biri olmuştur. Kalecki'nin çalışmalarında ve birinci nesil neo-Kaleckiye modellerde iktisadi büyümenin esas olarak ücret-yönlü biçimde formüle edildiği görülmektedir (Rowthorn, 1981). Birinci nesil ücret-yönlü (stagnasyonist) neo-Kaleckiye modellerde gelir dağılımındaki değişimler uzun-dönem büyüme dengesi üzerinde tek yönlü etkiler yaratmaktadır. Artan ücret payları daha yüksek kapasite kullanımına, daha yüksek sermaye birikimine, daha yüksek iktisadi büyümeye ve ayrıca daha yüksek kar oranına neden olmaktadır çünkü yatırım fonksiyonunda güçlü bir hızlandırıcı etkisine yer verilmektedir (Rowthorn (1981), Dutt (1984, 1987, 1990), Taylor (1983) ve Amadeo (1986a, 1986b, 1987)). Bu tip modellerde sermaye-hasıla oranı ve işgücü-hasıla oranı sabit varsayılmaktadır. Üretim örtük olarak Leontieff üretim fonksiyonu biçiminde modellenmiştir (Setterfield, 2002). Aşağıda basitleştirilmiş bir birinci nesil neo-Kaleckiye model sunulmaktadır (Charles vd., 2010).

Fiyat düzeyi (p) birim işgücü maliyetlerinin üzerine belirli bir kar marjı (mark-up) ($m > 0$) eklenerek belirlenmektedir:

$$p = (1 + m)wn \quad (1)$$

Burada, w nominal ücret oranını ve $n = L/Y$ ise işgücü-hasıla (gelir) oranını göstermektedir. Kar marjı (m) Kalecki (1954)'ye göre "tekelci gücün derecesine" bağlıdır. Tekelci gücün derecesini belirleyen faktörler şunlardır: endüstriyel yoğunlaşma derecesi, sabit maliyetlerin ve satış için yapılan çalışmalarının düzeyi, işçi sendikalarının gücü ve fiyat rekabetinin diğer parametrelere göre uygunluğu (bunların hepsi modellemeye dışsal olarak alınacaktır).

Ulusal gelir ise ücret (w) gelirleri ve toplam karlar (Π) biçiminde ikiye ayrılabilir:

$$pY = wL + \Pi \quad (2)$$

Buradan, ulusal gelir içindeki kar payı (π) şöyle bulunur:

$$\pi = \Pi / pY = 1 - (w/p)n \quad (3)$$

Burada, (Π) toplam karları temsil etmektedir. Eğer (1) numaralı denklem (2)'de yerine konulursa, π 'nin değerini kar marjını kullanarak bulabiliriz: $\pi = m/(1 + m)$. Kar oranı (r), kar payı (π) ve kapasite kullanımı (u) biçiminde ayrıştırılabilir:

$$r = \Pi / pK = (\Pi / pY) (Y / K) = \pi u \quad (4)$$

Sermaye birikim (yatırım) fonksiyonu aşağıdaki biçimde tanımlanabilir:

$$g^i = \gamma_0 + g_u u + g_r r \quad (5)$$

Yukarıdaki yatırım denkleminde g^i (fiziksel) sermaye birikim oranını ve γ_0 ise kapasite kullanımı ve karlılıktan bağımsız sermaye birikim oranını (veya Keynes'in ifadesiyle yatırımcıların doğal güdülerini (animal spirits)) temsil etmektedir. Diğer yandan, g_u ve g_r ise kapasite kullanımının ve makroekonomik kar oranlarının firmalar tarafından planlanan yatırım üzerindeki etkisini yansıtan pozitif parametrelerdir.

Aşağıdaki denklem Cambridge tasarruf fonksiyonu olarak bilinmektedir ve çalışanların tasarruf etmediği genel hipotezine dayanmaktadır (Denklemden g^s tasarrufların büyüme oranını ve s_π karlara ilişkin tasarruf eğilimini göstermektedir).

$$g^s = s_\pi \pi \quad (6)$$

Cambridge denklemi tasarruf büyüme oranını, kar oranı ve karlardan tasarruf eğiliminin bir fonksiyonu olarak tanımlamaktadır. Denklemler (5) ve (6) eşitlenir ve (r) değişkeni için (4) numaralı denklemden ifade yerine konulursa, kapasite kullanım oranı denge değeri bulunur:

$$u^* = \frac{\gamma_0}{(s_\pi - g_r)\pi - g_u} \quad (7)$$

Denklem (7)'yi (4) ve (5)'de yerine koyarsak, kar oranı ve birikim oranını elde ederiz:

$$r^* = \frac{\gamma_0 \pi}{(s_\pi - g_r)\pi - g_u} \quad (8)$$

$$g^* = \frac{\gamma_0 s_\pi \pi}{(s_\pi - g_r)\pi - g_u} \quad (9)$$

Ortak paydaları pozitif olduğu takdirde yani $s_\pi > (g_u / \pi) + g_r$ ise bu durumda (7), (8) ve (9)'daki çözümler pozitif ve istikrarlıdır. Bu istikrar koşulunun yorumu şöyledir: tasarruf büyüme oranı kapasite kullanım oranındaki değişmelere, yatırım büyüme oranından daha

fazla duyarlıdır. Ayrıca, (8) ve (9) numaralı denklemlerin π 'ye göre türevi alınırsa birinci-nesil neo-Kaleckiye büyüme modellerinin iki temel sonucu ortaya çıkar:

$$\frac{\partial u^*}{\partial \pi} = \frac{-\gamma_0(s_\pi - g_r)}{[(s_\pi - g_r)\pi - g_u]^2} < 0 \quad (10)$$

$$\frac{\partial g^*}{\partial \pi} = \frac{-\gamma_0 s_\pi g_u}{[(s_\pi - g_r)\pi - g_u]^2} < 0 \quad (11)$$

Denklem (10)'a göre birinci-nesil (geleneksel) neo-Kaleckiye modeller stagnasyonisttir ve dolayısıyla kar payındaki artışlar (reel ücretlerdeki azalmalar) kapasite kullanım oranını düşürmektedir. Diğer yandan, denklem (11) geleneksel neo-Kaleckiye modelin ücret-yönlü büyüme öngördüğünü göstermektedir. Dolayısıyla, kar payındaki artışlar (reel ücretlerdeki azalmalar) iktisadi büyüme oranını azaltmaktadır (Setterfield, 2002).

Bu modelin iki temel sonucu Keynes'in "tasarruf paradoksu" ve "maliyetler paradoksu" (stagnasyonist etki) görüşleriyle bütünüyle tutarlıdır. Birincisi, tasarruf eğilimindeki bir artışın u^* , r^* ve g^* oranlarını azaltarak iktisadi faaliyet düzeyi üzerinde negatif etkide bulunmasıdır. İkincisi ise kar payındaki bir artışın (veya reel ücretlerdeki bir azalmanın) kapasite kullanım oranını azaltması ve dolayısıyla iktisadi büyüme üzerinde negatif bir etki yaratmasıdır. Bu paradoks şöyle açıklanabilir: kar payındaki bir artışın uyardığı yatırım artışı, ücretlerdeki azalmanın tüketim talebinde yarattığı daraltıcı etkiyi dengeleyememektedir (Charles vd., 2010).

2.2. İkinci Nesil Neo-Kaleckiye Modeller

2.2.1. İkinci Nesil Neo-Kaleckiye 'Kapalı Ekonomi' Modeli

Geleneksel neo-Kaleckiye modeldeki ikinci sonuç Bhaduri and Marglin (1990)'in önemli çalışmasından itibaren eleştirilmiş ve ikinci nesil neo-Kaleckiye modeller yatırım fonksiyonunu değiştirerek iki durumun söz konusu olabileceğini öngörmüşlerdir. İkinci nesil neo-Kaleckiye modellerde uzun dönem büyüme 'ücret yönlü' veya 'kar yönlü' olabilir (Marglin ve Bhaduri (1990), Bhaduri ve Marglin (1990), Taylor (1991), Blecker (1989, 2002) ve Lavoie (1995)). Fonksiyonel gelir dağılımında işgücü faktörü lehine bir değişme (artan ücret payı) kapasite kullanımını, istihdamı ve üretimi (büyümeyi) arttırıyorsa, bu tip bir talep

rejimi ‘ücret-yönlüdür’ (stagnasyonist durum). Aksi durumda ise ‘kar-yönlü’ bir talep rejimi söz konusudur (genişletici (exhilarationist) durum)³.

Birinci nesil (geleneksel) neo-Kaleckiye modellerden farklı olarak, ikinci nesil modellerde yatırım fonksiyonunda kar oranı (r) değil, kar payı (π) değişkeni kullanılmaktadır. Bhaduri ve Marglin (1990)’den itibaren geliştirilen ikinci nesil neo-Kaleckiye modellerde kullanılan yatırım fonksiyonun biçiminin, kar payının sermaye birikimi üzerindeki etkisini abarttığı ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre, geleneksel neo-Kaleckiye yatırım fonksiyonu firma davranışına ve makroiktisadi sonuçlara ilişkin gerçeklere daha uygundur (Lavoie (1992), Mott ve Slattey (1994)). Buna karşın, Bhaduri ve Marglin (1990) birinci nesil neo-Kaleckiye modellerde kullanılan yatırım fonksiyonu biçiminin kapasite kullanım oranının sermaye birikim oranı üzerindeki etkisini olduğundan yüksek gösterdiğini vurgulamaktadır.

Ek 1’de sunulan model Blecker (2002) tarafından geliştirilmiştir. Modelde π kar payını, r kar oranını, s_π karlardan tasarruf oranını, s_w ücretlerden tasarruf oranını, u ($= Y/K$) kapasite kullanım oranını temsilen sermaye-hasıla oranını ve g ($= I/K$) yatırımın sermaye stokuna oranını göstermektedir. Yatırım denklemi $g = I/K = f(\pi, u, \alpha)$ ve $f_\pi, f_u, f_\alpha > 0$ biçiminde tanımlanmıştır. Ayrıca, $f_\pi (= \partial g / \partial \pi)$ ve $f_u (= \partial g / \partial u)$ birinci türevleri simgelemektedir.

Ek 1’deki denklem (41)’de sunulan mallar piyasası denge koşulunun toplam türevi alınırsa, kar payının (π) kapasite kullanım oranı (u) üzerindeki etkisi aşağıdaki türev ifadesi ile araştırılabilir:

$$\frac{\partial u}{\partial \pi} = \frac{-(s_\pi - s_w)u - f_\pi}{(s_\pi - s_w)\pi + s_w - f_u} \quad (12)$$

Bu denklemin paydası istikrar koşulu nedeniyle pozitif olmalıdır ancak payı pozitif veya negatif olabilir. Bu türev negatifse ($\partial u / \partial \pi < 0$) ekonominin stagnasyonist veya ‘ücret-yönlü’ talebe sahip olduğu söylenir. Eğer $\partial u / \partial \pi < 0$ ise kar payındaki artışın (ücret payındaki azalışın) tüketim harcamaları ve dolayısıyla toplam talepte neden olduğu daraltıcı etki, kar artışının yatırımları ve dolayısıyla toplam talebi arttırıcı etkisinden büyük demektir. Bu durumda, maliyet paradoksu ortaya çıkar ve azalan ücretler kapasite kullanımını düşürür. Buna karşın, bu türev pozitifse ($\partial u / \partial \pi > 0$) ekonomi genişleyicidir veya ‘kar-yönlü’ talebe sahip olacaktır. Bu durumda ise kar artışının yatırımları (ve dolayısıyla toplam talebi)

³ Stagnasyonist ve genişletici (exhilarationist) terimleri yanıltıcı olabilir çünkü ‘stagnasyonist’ bir ekonominin durgun (stagnant) olması gerekmez (ücretler yüksekse, genişlemektedir) ya da ‘genişletici’ bir ekonomi durgun olabilir (eğer karlar düşükse). Dolayısıyla, ‘ücret-yönlü’ ve ‘kar-yönlü’ talep ve büyüme rejimi terimlerini kullanmak daha uygundur.

genişletici etkisi daha baskındır veya çalışanların tasarruf eğilimi görece olarak daha yüksektir. Özetle, karlardan tasarruf eğilimi (s_π) görece olarak yükseldikçe ekonominin ücret-yönlü talebe sahip olması beklenirken, ücretlerden tasarruf eğilimi (s_w) ve yatırımın karlılığa görece duyarlılığı (f_π) yükseldikçe ekonominin kar-yönlü talebe sahip olması daha olası bir durum olacaktır.

Diğer yandan, gelir dağılımındaki bir değişimin kar oranı (r) ve iktisadi büyüme (sermaye birikimi) üzerindeki etkilerini de aynı modeli kullanarak inceleyebiliriz. Mallar piyasası denge koşulundan yararlanarak, $\partial r/\partial \pi$ kısmi türevi alınır:

$$\frac{\partial r}{\partial \pi} = \frac{(s_w - f_u)u + f_\pi \pi}{(s_\pi - s_w)\pi + s_w - f_u} \quad (13)$$

Eğer kapalı bir ekonomide hızlandıran etkisi yatırım kararında daha büyük önem taşıyorsa (yani, f_u görece olarak büyükse), ücret payındaki bir artış tüketimi, kapasite kullanımını ve kar oranını arttırabilir ($\partial r/\partial \pi < 0$). ‘Güçlü hızlandıran’ etkisinin yarattığı kapasite kullanımı artışı durumunda, firmalar satış hacimlerini arttırarak, satılan birim başına marjinal kar kayıplarını telafi edebilirler⁴. Bu durum, Post-Keynesyen iktisatçılar tarafından ‘işbirliğine dayalı stagnasyonizm’ (cooperative stagnationism) olarak adlandırılmaktadır çünkü ücret payındaki bir artış uzun dönemde kapasite kullanımını (istihdamı), kar oranını ve iktisadi büyüme oranını arttırmaktadır. Buna karşın, eğer s_w veya f_π görece olarak büyükse, bu durumda $\partial r/\partial \pi > 0$ olacaktır ve kar payı artışı (ücret payının azalması) kar oranını arttıracaktır.

Mallar piyasası dengesinden yararlanarak, $\partial g/\partial \pi$ kısmi türevi aşağıdaki biçimde elde edilir:

$$\frac{\partial g}{\partial \pi} = \frac{(s_\pi - s_w)(f_\pi \pi - f_u u) + s_w f_\pi}{(s_\pi - s_w)\pi + s_w - f_u} \quad (14)$$

Hem kapasite kullanımının (f_u) yatırım üzerinde görece olarak büyük bir etkiye sahip olması ve hem de karlardan tasarruf eğiliminin (s_π) görece olarak yüksek olması durumunda iktisadi büyüme rejimi ücret-yönlü olacaktır ($\partial g/\partial \pi < 0$). Buna karşın, yatırımlar üzerinde görece olarak büyük bir karlılık etkisi (f_π) bulunuyorsa ve ücretlerden tasarruf eğilimi (s_w) görece olarak yüksekse, iktisadi büyüme rejimi kar-yönlü olacaktır ($\partial g/\partial \pi > 0$).

⁴ Artan talebin yatırım üzerindeki uyarıcı etkisi görece olarak büyükse “güçlü hızlandıran etkisi” ortaya çıkacaktır.

2.2.2 İkinci Nesil Neo-Kaleckiye ‘Açık Ekonomi’ Modeli

Yukarıda incelenen kapalı ekonomiye dayalı modelde gelir dağılımı, uluslararası rekabet gücü ve toplam talep arasındaki olası ilişkiler ihmal edilmektedir. Aşağıda sunulan teorik model, Hein ve Vogel (2009)’in açık ekonomi için neo-Kaleckiye bölüşüm ve büyüme analizinden alınmıştır. Hein ve Vogel (2009)’in analizinin teorik temelleri ise Bhaduri ve Marglin (1990) ve Blecker (1989) çalışmalarına dayanmaktadır. Basitlik amacıyla, kamu sektörünün bulunmadığı bir açık ekonomi varsayılmaktadır. İthal edilen girdilerin ve yabancı nihai malların fiyatları dışsaldır. Nominal döviz kuru ise para politikaları ve uluslararası finansal piyasalar tarafından belirlenmektedir ve dışsal olarak alınmaktadır.

Bölüşümdeki değişmelerin iktisadi büyüme ve sermaye birikim süreci üzerindeki etkilerini incelemek için kamu sektörünün bulunmadığı açık bir ekonomide mallar piyasası denge koşulu ile başlayalım:

$$S = I + X - M = I + NX \quad (15)$$

Burada, (S) planlanmış tasarrufu, (I) net yatırımı, (X) ihracatı, (M) ithalatı ve (NX) net ihracatı simgelemektedir. Eğer denklem (36) sermaye stokuna (K) bölünürse, aşağıdaki ifade elde edilir:

$$\sigma = g + b \quad (16)$$

Bu denklemde, ($\sigma = S/K$) tasarruf oranını, ($g = I/K$) sermaye birikim oranını ve ($b=NX/K$) net ihracat oranını temsil etmektedir. Tasarruf oranı (σ) aşağıdaki biçimde yazılabilir:

$$\sigma = \frac{S_{\Pi} + S_w}{K} = \frac{s_{\Pi} \Pi + s_w (Y - \Pi)}{K} = [s_w + (s_{\Pi} - s_w) \pi] \frac{u}{v} \quad (17)$$

Bu denklemde, (S_{Π}) karlardan yapılan toplam tasarruf düzeyini, (S_w) ücretlerden yapılan toplam tasarruf düzeyini temsil etmektedir ve tasarruf oranları için ise ($0 \leq s_w < s_{\Pi} < 1$) varsayılmaktadır. Ayrıca, ($\tilde{u} = Y/Y^p$) kapasite kullanım oranını, (Y) fiili çıktı düzeyini, (Y^p) potansiyel çıktı düzeyini, ($v = K/Y^p$) sermayenin potansiyel çıktıya oranını temsil etmektedir ve (v) teknolojik değişmeye göre sabit varsayılmaktadır.

Sermaye birikimi (yatırım) ikinci-nesil neo-Kaleckiye modellerde olduğu gibi kar payının (birim karlar) (π), kapasite kullanımının (beklenen talep) (u) ve sermayenin potansiyel çıktıya oranının (v) bir fonksiyonudur. Kar oranı ise π , $\tilde{u}$ ve v’nin pozitif bir fonksiyonudur

$(r = \pi \tilde{u} / v)$ ve dolayısıyla sermaye birikimi kar oranının (r) pozitif bir fonksiyonu olarak ifade edilebilir. Sermaye birikim denkleminde teknolojik ilerlemeyi temsilen ‘üretkenlik büyümesi’ değişkeni $(\dot{y})$ de katılmıştır. Teknik ilerleme sermaye stoku tarafından kapsandığından dolayı yatırımı arttırıcı etki yapacaktır. İç sermaye birikiminin pozitif olması için beklenen kar oranının belirli bir minimum oranı $(r_{\min})$ aşması gerekir. Bu minimum oran dış kar oranı veya finansal piyasalar faiz oranı olabilir. Bu iki olası minimum oran modelde dışsal olarak alınmaktadır.

$$g = \alpha_0 + \alpha_1 \tilde{u} + \alpha_2 \pi + \alpha_3 \dot{y} \quad \alpha_0, \alpha_1, \alpha_2, \alpha_3 > 0, \quad r > r_{\min} \text{ için } g > 0 \quad (18)$$

Marshall-Lerner koşulunun sağlanması durumunda, net ihracat oranı (b) uluslararası rekabet gücünden pozitif olarak etkilenir. Dolayısıyla, reel döviz kuru (E_R) net ihracat üzerinde pozitif etkiye sahip olacaktır. Buna karşın, net ihracat iç ve dış talepteki göreceli değişmelere de duyarlıdır. Eğer iç talep, dış talepten daha hızlı büyüyorsa, net ihracat *ceteris paribus* varsayımı altında düşecektir. Dolayısıyla, iç kapasite kullanım oranındaki bir artış, net ihracatı negatif olarak etkileyecektir.

$$b = \varpi E_R(\pi) - \theta \tilde{u} \quad \varpi, \theta > 0 \quad (19)$$

Burada E_R reel döviz kurunu temsil etmektedir. Reel döviz kuru, kar oranındaki değişimlerden etkilenmektedir ancak teorik olarak bu etkinin pozitif veya negatif yönde olması bölüşümdeki değişimin nedenine bağlıdır (Bu konuya ilişkin Hein ve Vogel (2008)’in teorik analizi Ek 2’de sunulmaktadır). Makroekonomik mallar piyasası dengesinin istikrarı, tasarrufun kapasite kullanım oranına (içsel değişken), yatırım ve net ihracata göre daha fazla tepki vermesini gerektirir. Matematiksel olarak ifade edilirse:

$$\frac{\partial \sigma}{\partial \tilde{u}} - \frac{\partial g}{\partial \tilde{u}} - \frac{\partial b}{\partial \tilde{u}} > 0 \Rightarrow [s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta > 0 \quad (20)$$

Modelde yalnızca istikrarlı mallar piyasası dengesi ile bölüşümdeki değişimlerin bu denge üzerindeki etkileri incelenmektedir. Kapasite kullanımı ve sermaye birikimi (iktisadi büyüme) denge oranları $(u^*$ ve $g^*)$ aşağıdadır:

$$\tilde{u}^* = \frac{\alpha_0 + \alpha_2 \pi + \alpha_3 \dot{y} + \varpi E_R(\pi)}{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta} \quad (21)$$

$$g^* = \frac{\{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) + \theta\}(\alpha_0 + \alpha_2 \pi + \alpha_3 \dot{y}) + \alpha_1 \varpi E_R(\pi)}{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta} \quad (22)$$

Kar payındaki bir değişimin kapasite kullanım oranı ve sermaye birikim oranı üzerindeki etkilerini denklemler (21) ve (22)'nin (π) 'ye göre türevlerini alarak bulabiliriz:

$$\frac{\partial \tilde{u}^*}{\partial \pi} = \frac{\alpha_2 - (s_{\pi} - s_w)(\tilde{u}/v) + \varpi(\partial E_R / \partial \pi)}{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta} \quad (23)$$

$$\frac{\partial g^*}{\partial \pi} = \frac{\alpha_2 \{ [s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) + \theta \} - \alpha_1 (s_{\pi} - s_w)(\tilde{u}/v) + \alpha_1 \varpi(\partial E_R / \partial \pi)}{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta} \quad (24)$$

Makroekonomik mallar piyasası dengesinin istikrarlı olduğunu varsayarsak, denklem (23)'e göre kar payındaki (π) bir artışın denge kapasite kullanımı üzerindeki etkisi belirsizdir. Denklemin payının incelenmesi sonucu kar payındaki artışın kapasite kullanımı üzerindeki toplam etkisi üç bölüme ayrılabilir. Birincisi, yatırım talebi (α_2) artışı kapasite kullanımı üzerinde pozitif bir etki yaratır. İkincisi, net ihracattaki artış kapasite kullanımını pozitif olarak etkiler (reel ücretlerin azalmasının net ihracatta yarattığı maliyet avantajı) $[\varpi(\partial E_R / \partial \pi)]$. Üçüncüsü, tüketim talebindeki azalma kapasite kullanımını üzerinde negatif bir etki oluşturur $[-(s_{\pi} - s_w)(u/v)]$.

Denklem (24)'den görülebileceği gibi, denge sermaye birikimi için de benzer sonuçlar elde edilir. Kar payı artışının yatırımı $\alpha_2 \{ [s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) + \theta \}$ ve net ihracatı $[\alpha_1 \varpi(\partial E_R / \partial \pi)]$ arttırması sermaye birikimini pozitif olarak etkilerken, tüketimi azaltması $[-\alpha_1 (s_{\pi} - s_w)(\tilde{u}/v)]$ sermaye birikimini negatif olarak etkileyecektir. Bu etkilerin göreceli kuvvetine bağlı olarak, kar payındaki bir artış kapasite kullanımını ve sermaye birikimini arttırabilir veya azaltabilir. Birinci durumda kar-yönlü bir talep ve büyüme rejimi olacak, ikinci durumda ise ücret-yönlü bir talep ve büyüme rejimi ortaya çıkacaktır. Yatırımın kar payına göre esnekliği ne kadar düşükse, yeniden bölüşümün uluslararası rekabet gücüne ve net ihracata etkisi ne kadar küçükse ve ücretlerden tasarruf eğilimi göreceli olarak ne kadar düşükse, ekonominin ücret-yönlü bir talep ve büyüme rejimine sahip olması o kadar olası olacaktır.

2.2.3 İkinci Nesil Neo-Kaleckiye Model ve Üretkenlik Rejimi

Post-Keynesyen iktisat teorisyenlerinden Kaldor farklı biçimlerde teknolojik değişmeyi içselleştirmeye çalışmıştır. Kaldor (1957, 1961)'un teknolojik ilerleme fonksiyonuna göre, sermaye yoğunluğunun büyüme oranı, üretkenlik büyüme oranını pozitif

olarak etkiler çünkü teknolojik ilerleme sermaye tarafından içerilir. Diğer yandan, modern içsel büyüme teorilerinden çok önce Kaldor arz-yönlü büyümenin içsel olduğunu ileri sürmüştür. Kaldor-Verdoorn yasasına göre üretim büyüme oranı ile işgücü üretkenliği büyüme oranı arasında pozitif bir ilişki vardır (Kaldor, 1966)⁵. Diğer bir ifade ile, talep-kaynaklı büyüme, büyümenin arz yönlü unsurlarını etkileyecektir (Leon-Ledesma ve Thirwall (2002), Dray ve Thirwall (2011)). Dolayısıyla, ekonominin büyüme oranından, işgücü üretkenliği büyüme oranına doğru pozitif bir nedensellik ilişkisi olduğu ileri sürülmektedir. Bu statik ve dinamik ölçek ekonomileri ile açıklanabilir: toplam talebin, satışların ve dolayısıyla piyasanın genişlemesi modernizasyonu ve mekanizasyonu arttırarak, teknolojik ilerlemeyi ve üretkenlik büyümesini pozitif olarak etkileyecektir. Bu yaklaşımların bir sonucu olarak, üretim ve/veya sermaye stoku dinamikleri işgücü üretkenliği büyüme oranını pozitif olarak etkilemektedir. Dolayısıyla, kapasite kullanımı veya sermaye birikimi üretkenlik büyümesini belirleyen denklem ile birleştirilebilir. Rowthorn (1981) ve Dutt (2003) kapasite kullanımını, Kaleckiyeen bölüşüm ve büyüme modellerindeki üretkenlik büyümesi ile birleştirmişlerdir⁶.

Toplam talep ve üretim dışında üretkenlik büyümesinin diğer bir belirleyicisi de ücretlerdir ve neo-Kaleckiyeen modellere ilişkin bazı çalışmalarda ücretlere de yer verilmektedir (Cassetti (2003), Naastepad (2006), Setterfield ve Cornwall (2002) ve Taylor (1991)). Bu çalışmalara göre, düşük işsizlik ve çalışanların ve sendikalarının artan pazarlık gücü nominal ve reel ücretleri arttırarak, ücret payının yükselmesine ve kar payının düşmesine neden olabilir. Bu durumda, firmalar kar payının düşmesini engellemek için üretkenliği-arttırıcı (daha fazla sermaye-yoğun) yatırımlara girişebilir veya çalışanların üretim sürecine katkıları artabilir (Hein ve Tarassow (2010), Lavoie ve Stockhammer (2012)). Çalışanların üretkenliklerinin artması ücret artışı nedeniyle artan motivasyondan

⁵ Kaldor İngiltere'deki yavaş büyüme olgusunu açıklamak için Verdoorn yasasını uygulamıştır. Verdoorn yasasına göre, imalat sektörü üretkenliği imalat sektörü büyümesi ile pozitif olarak ilişkilidir. Bu ilişki aynı zamanda Kaldor'un ikinci yasası olarak da bilinir. Verdoorn yasasına literatürde yaygın biçimde atıf yapılması, Kaldor'un çalışmaları sonrası gerçekleşmiştir.

⁶ Bu konudaki bir diğer literatür ise yönlendirilmiş teknik değişme teorisidir ve iki temel kavrama dayanmaktadır: (i) teknik gelişmelerin faktör-tasarruf potansiyeli bakımından yansız (nötr) olmaları beklenemez, (ii) faktör tasarruf edici bir yeniliğin toplam maliyetlerin düşürülmesine katkısı, bu faktörün toplam maliyetler içindeki payına oransal olarak bağlı olacaktır. Kennedy (1964) yeniliklerin geliştirilmesi ve benimsenmesini bir kaynak tüketim süreci olarak modellemekte ve işgücünün ve sermayenin mümkün olan azami artış oranları arasında bir değiş-tokuş (trade-off) öngörmektedir. Bu koşullar altında, firmalar birim maliyetler içindeki ücret payına bağlı olarak işgücü tasarruf edici yenilikler üzerinde daha fazla yoğunlaşacaklardır. Dumenil ve Levy (1995)'nin bulgularına göre, ücretler toplam maliyetlerin daha büyük bir bölümünü oluşturduğu takdirde, benimsenen teknikler işgücü-tasarruflu yenilikler yönünde yanlılık gösterecektir.

kaynaklanabilir. Bu durum Yeni Keynesyen mikroiktisat teorisinde ‘etkin ücret hipotezi’ tarafından vurgulanmaktadır (Akerlof ve Yellen (1990), Shapiro ve Stiglitz (1984)). Dutt (2006) düşük işsizlik ve artan reel ücretlerden kaynaklanan baskının yeniliklerin yayılmasını hızlandıracağını ve dolayısıyla üretkenlik büyümesini arttıracığını ileri sürmektedir.

Yukarıda ifade edilen iki belirleyiciyi gözönüne alarak, işgücü üretkenlik büyümesi aşağıdaki denklemlerdeki gibi tanımlanabilir (Hein ve Tarassow, 2010):

$$\dot{y} = \chi + \mu u - \xi \pi \quad \chi, \mu, \xi > 0 \quad (25)$$

$$\dot{y} = \chi + \kappa g - \xi \pi \quad \chi, \kappa, \xi > 0 \quad (26)$$

Denklem (25) üretim/kapasite kullanımı ile üretkenlik büyümesi arasındaki bir çeşit Kaldor-Verdoorn ilişkisini temsil etmektedir. Denklem (26) ise teknolojik ilerleme fonksiyonunu hatırlatmaktadır ve sermaye stoku büyümesi ile üretkenlik büyümesi arasındaki pozitif ilişkiyi içermektedir. Dolayısıyla, kapasite kullanımı ve sermaye stoku üretkenlik büyümesini pozitif yönde etkilerken, kar payı negatif yönde etkilemektedir. Üretkenlik büyümesine ilişkin denklemler (25) ve (26)’da bulunan sabit terim (χ) eski neoklasik modellerde önemli bir role sahip olan ‘yaparak öğrenmenin’ etkisini yansıtmaktadır.

Talep rejiminde olduğundan farklı olarak, kar payındaki bir değişme üretkenlik rejimi üzerinde negatif bir etki yaratmaktadır:

$$\frac{\partial \dot{y}}{\partial \pi} = -\xi < 0 \quad (27)$$

Kar payındaki bir değişimin talep ve üretkenlik rejimi üzerindeki toplam etkisini hesaplamak için ilk önce veri bir kar payında denge kapasite kullanım oranı ve denge üretkenlik büyümesi oranını bulmamız gerekir. Denklemler (21) ve (25)’den yararlanarak, aşağıdaki denge denklemlerini yazabiliriz:

$$u^{**} = \frac{\alpha_0 + (\alpha_2 - \xi \alpha_3) \pi + \varpi E_R(\pi) + \alpha_3 \chi}{[s_w + (s_\pi - s_w) \pi](1/\nu) - \alpha_1 + \theta - \alpha_3 \mu} \quad (28)$$

$$\dot{y}^* = \frac{(\chi - \xi \pi) \{ [s_w + (s_\pi - s_w) \pi](1/\nu) - \alpha_1 + \theta \} + \mu [\alpha_0 + \alpha_2 \pi + \varpi E_R(\pi)]}{[s_w + (s_\pi - s_w) \pi](1/\nu) - \alpha_1 + \theta - \alpha_3 \mu} \quad (29)$$

Kar payındaki bir değişimin denge kapasite kullanım oranı üzerindeki etkisi aşağıdaki denklemde verilmektedir:

$$\frac{\partial u^{**}}{\partial \pi} = \frac{\alpha_2 - (s_{\pi} - s_w)(\tilde{u}/v) + \varpi(\partial E_R / \partial \pi) - \xi \alpha_3}{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta - \alpha_3 \mu} \quad (30)$$

Denklem (30)'in paydası denge varlığı ve istikrarlı olabilmesi için pozitif olmalıdır (dolayısıyla, $[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \xi - \alpha_3 \mu > 0$ olmalıdır). Artan kar payının kapasite kullanım oranı üzerinde yatırım (α_2) ve net ihracat $[\varpi(\partial E_R / \partial \pi)]$ aracılığıyla pozitif etkileri, buna karşın tüketim $[-(s_{\pi} - s_w)(u/v)]$ ve şimdi de üretkenlik büyümesi aracılığıyla ($\xi \alpha_3$) negatif etkileri olacaktır. Dolayısıyla, bireysel etkilerin göreceli kuvvetine bağlı olarak toplam etki pozitif (kar-kaynaklı talep rejimi) veya negatif (ücret-kaynaklı talep rejimi) olabilir.

Kar payındaki bir değişimin denge üretkenlik büyüme oranı üzerindeki etkisini aşağıdaki denklemi kullanarak inceleyebiliriz:

$$\frac{\partial y^*}{\partial \pi} = \frac{\mu[\alpha_2 - (s_{\pi} - s_w)(\tilde{u}/v) + \varpi(\partial E_R / \partial \pi)] - \xi \{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta\}}{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta - \alpha_3 \mu} \quad (31)$$

Denklem (31)'den görülebileceği gibi kar payındaki bir değişimin işgücü üretkenliği üzerindeki toplam etkisi iki alt-etkiden oluşmaktadır. Mallar piyasası faaliyeti aracılığıyla ortaya çıkan etki ($\mu[\alpha_2 - (s_{\pi} - s_w)(u/v) + \varpi(\partial E_R / \partial \pi)]$) talep rejiminin yapısına bağlı olarak pozitif veya negatif olabilir. Eğer talep kar-yönlü ise bu etki pozitif ve eğer ücret-yönlü ise bu etki negatiftir. İkinci etki ($\xi \{[s_w + (s_{\pi} - s_w)\pi](1/v) - \alpha_1 + \theta\}$) her durumda negatiftir çünkü parantez içindeki ifade mallar piyasası istikrar koşulundan dolayı pozitif olmak zorundadır. Bu ifade kar payındaki bir artışın maliyet-itişi kanalı aracılığıyla üretkenlik büyümesi üzerinde yaratacağı doğrudan negatif etkiyi kapsar. Dolayısıyla, ücret-yönlü bir talep rejiminde artan kar payının üretkenlik büyümesi üzerindeki toplam etkisi negatif olacak, buna karşın kar-yönlü bir talep rejiminde artan kar payının üretkenlik büyümesi üzerindeki etkisi pozitif veya negatif olabilecektir.

Modern standart makroiktisat teorisi de reel ücret artışı sonucu firmaların sermaye-yoğun teknolojilere yöneleceğini ve neoklasik üretim fonksiyonu çerçevesinde bunun daha yüksek işgücü üretkenliğine neden olacağını kabul etmektedir. Dolayısıyla, ücret payındaki bir artışın (kar payındaki bir azalışın) üretkenlik büyümesi üzerindeki 'doğrudan etkisi' pozitif olacaktır. Bununla birlikte, Kaldor-Verdoorn yasası ile ifade edilen 'dolaylı etkinin' de

gözönüne alınması gerekmektedir. Kaldor-Verdoorn ilişkisine göre, ücret-yönlü talep rejiminde ücret payının artışı iktisadi büyümeyi arttıracak ve dolayısıyla işgücü üretkenliği de artacaktır. Dolayısıyla, ücret-yönlü talep rejiminde dolaylı Kaldor-Verdoorn etkisi doğrudan üretkenlik etkisini kuvvetlendirecek ve toplam üretkenlik etkisi daima pozitif olacaktır. Buna karşın, kar-yönlü talep rejiminde ücret payının artışı iktisadi büyümeyi azaltacak ve dolaylı Kaldor-Verdoorn etkisi nedeniyle işgücü üretkenliği de azalacaktır. Bununla birlikte, ücret payının (veya reel ücretlerin) artışının yarattığı bu dolaylı negatif etki, pozitif doğrudan üretkenlik etkisi tarafından kısmen veya bütünüyle ortadan kaldırılabilir. Dolayısıyla, ekonomi kar-yönlü bir talep rejimindeyse, toplam üretkenlik etkisi pozitif veya negatif olabilir. Tablo 1 ücret payındaki bir artışın işgücü üretkenliği üzerindeki doğrudan, dolaylı ve toplam etkilerini özetlemektedir.

Tablo 1. Ücret Payındaki Bir Artışın İşgücü Üretkenliği Üzerindeki Etkileri

Talep Rejimi	Doğrudan Üretkenlik Etkisi	Dolaylı Etki (Kaldor - Verdoorn Etkisi)	Toplam Üretkenlik Etkisi
Kar yönlü	Pozitif	Negatif	Pozitif veya Negatif
Ücret yönlü	Pozitif	Pozitif	Pozitif

Kaynak: Lavoie ve Stockhammer (2012) ve Hein ve Tarassow (2010).

3. Post Keynesyen Bölüşüm ve Büyüme Teorisinin Politika Uzantıları

Post-Keynesyen iktisatçılar 2008'deki büyük küresel ekonomik krizin önemli bir kaynağının finansal sektördeki aşırı risk alma davranışı olduğunu kabul etmekte ancak küresel düzeyde artan gelir eşitsizliğinin de krizin önemli nedenlerinden biri olduğunu ileri sürmektedirler (Rajan 2010, Onaran 2011, Palley 2012, Stiglitz 2012, Stockhammer 2012b, Van Treeck ve Sturm 2012). Post-Keynesyen makroiktisat literatürünün bu konudaki önemli bir politika uzantısı, sürdürülebilir bir iktisadi büyüme rejiminin gerçekleştirilebilmesi için finansal reform yanında bölüşüm ve ücret politikalarında da değişimin zorunlu olduğudur (Stockhammer ve Onaran, 2012).

1980'lerin başından itibaren ülkelerin büyük bölümünde ücret paylarının düştüğü ve bireysel gelir dağılımının bozulduğu ampirik olarak gösterilmektedir (IMF (2007), ILO (2011), Stockhammer (2012a)). Çok sayıdaki gelir eşitsizliği ölçülerine göre, günümüzdeki gelir eşitsizliği 20.yüzyıldakinden bile daha kötüdür (Atkinson vd., 2011). Post Keynesyen

iktisatçılara göre gelir dağılımındaki kutuplaşma (polarizasyon) ve ücret payındaki azalma dengesiz ve eşitsiz büyüme sürecinin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Geleneksel (neoklasik) teori, gelir dağılımındaki bozulmanın temel nedenleri olarak sermaye-yoğun teknolojik gelişmeyi ve küreselleşmenin negatif etkilerini göstermektedir. Buna karşın, Post-Keynesyen iktisatçılara göre artan gelir eşitsizliğinin temel nedeni sermaye lehine iktisat politikaları ile buna uygun kurumsal ve yasal çerçevedir (Lavoie ve Stockhammer, 2012). Reel ücretlerin belirlenmesi bütünüyle içsel bir olgu olarak düşünülmemekte ve gelir dağılımının işgücü lehine bölüşüm politikaları ile değiştirilebileceği ileri sürülmektedir.

Post-Keynesyen iktisatçılar bölüşüm politikaları ile makroekonomik (talep ve büyüme) rejimler arasında bir ayırım yapmaktadırlar (Lavoie ve Stockhammer, 2012). Bir ekonomi yapısal makroekonomik özelliklerine bağlı olarak ücret-yönlü veya kar-yönlü bir iktisadi rejime sahip olabilir. Diğer yandan, hükümetler ulusal gelir içinde ücretlerin payını arttırmayı amaçlayan işgücü-lehine veya azaltmayı amaçlayan sermaye-lehine bölüşüm politikaları izleyebilirler. Gelir dağılımı karmaşık sosyal ve iktisadi süreçlerin bir ürünü olmasına karşın, kamu otoritesi vergi politikası, sosyal politikalar ve işgücü piyasası politikası yoluyla gelir dağılımını etkileyebilir. Sermaye-lehine bölüşüm politikaları uzun dönemde ulusal gelir içinde ücret payının düşmesine neden olan politikalar olarak tanımlanırken, işgücü-lehine politikalar ücret payının artmasını sağlayan politikalar (Lavoie ve Stockhammer, 2012).

Sermaye-lehine bölüşüm politikaları uygulamada sermaye gelirini arttırmayı hedefleyen politikalar olarak değil, işgücü piyasası esnekliğini veya ücret esnekliğini arttırmayı amaçlayan politikalar olarak sunulmaktadır. Bu tip politikalar şu düzenlemeleri kapsamaktadır: toplu pazarlık kurumlarını ve işçi sendikalarını zayıflatmak, istihdamın korunmasına ilişkin yasaları engellemek ve asgari ücretlerin düşük düzeyde tutulmasını sağlamak (Lavoie ve Stockhammer, 2012). Ayrıca, karlar ve sermaye lehine ikincil gelir dağılımını değiştiren politika önlemleri şunlardır: sermaye kazançlarını gelir vergisinden muaf tutmak veya şirket gelirlerine ilişkin vergileri düşürmek.

Buna karşın, işgücü-lehine politikalar refah devletini, işgücü piyasası kurumlarını, işçi sendikalarını ve toplu pazarlık kurumlarını güçlendiren politikalar olarak tanımlanmaktadır. İşgücü lehine politikalar ayrıca işsizlik ödemelerinin artırılması, asgari ücretin yükseltilmesi, medyan ücrete göre asgari ücretin artırılması ve ücret/maaş farklılıklarının azaltılması gibi önlemleri kapsar. Sermaye lehine bölüşüm politikaları

uygulanması durumunda (bütün diğer değişkenler sabitken) reel ücretler işgücü üretkenliği ile aynı hızda artmayacaktır (Lavoie ve Stockhammer, 2012). Buna karşın, işgücü lehine bölüşüm politikaları uygulanırsa, ücret payı uzun dönemde artar veya sabit kalırken, reel ücretler işgücü üretkenliği ile paralel biçimde büyüyecek veya üretkenliği aşacaktır. Post-Keynesyenler teknolojik değişimler, dış ticaret politikası, küreselleşme, finansallaşma ve finansal düzenlemelerin azaltılması (deregulation) gibi diğer bazı faktörlerin de gelir dağılımını etkilediğini kabul etmektedirler.

Tablo 2. İşgücü-lehine ve Sermaye-lehine Bölüşüm Politikaları

	Bölüşüm Politikaları		Diğer Faktörler
	Sermaye-lehine	İşgücü-lehine	
Politikalar	‘İşgücü piyasası esnekliği’ Düşük asgari ücretler Toplu pazarlığın zayıflatılması Sınırlı ücret artışı	‘Refah Devleti’ Yüksek asgari ücret Toplu pazarlığın güçlendirilmesi	Teknolojik değişimler Küreselleşme Finansallaşma
Sonuçlar	Zayıf ücret büyümesi Ücret payının düşmesi Ücret farklılıklarının artması	Artan reel ücretler İstikrarlı veya artan ücret payı Azalan ücret farklılıkları	

Kaynak: Lavoie ve Stockhammer, 2012.

Post-Keynesyenlere göre, gelir dağılımdaki değişimlerin toplam talep ve iktisadi büyüme oranı üzerinde yaratacağı etkiler, bir ekonomide geçerli rejime (ücret-yönlü veya kar-yönlü) bağlı olarak değişecektir. Diğer her şey aynı kalmak koşuluyla, artan ücret payının toplam talep ve iktisadi büyüme üzerinde genişletici (daraltıcı) etki yaptığı ekonomiler, ücret-yönlü (kar-yönlü) iktisadi rejime sahiptir. Bölüşüm politikaları (işgücü-lehine ve sermaye-lehine) ve iktisadi rejimler (ücret-yönlü ve kar-yönlü) bir araya getirilirse, dört farklı bileşim söz konusu olacaktır. Eğer sermaye-lehine (işgücü-lehine) politikalar kar kaynaklı (ücret-yönlü) bir ekonomide uygulanırsa, bu durum kar-yönlü (ücret-yönlü) bir büyüme rejimine neden olur. Buna karşın, sermaye-lehine (işgücü-lehine) politikalar ücret yönlü (kar-yönlü) bir ekonomide uygulanırsa, iktisadi durgunluk (stagnasyon) ortaya çıkar (Stockhammer ve Onaran, 2012). Uygulamada, birbirleriyle tutarsız bölüşüm politikaları ve iktisadi rejimler

istikrarsız büyüme kalıplarına doğru evrim göstermekte ve büyüme dış uyarıcılara dayanmak zorunda kalmaktadır (finans-yönlü, borç-yönlü ve ihracat-yönlü büyüme).

Yukarıda açıklanan bölüşüm politikaları ve iktisadi rejim bileşimleri, bunlara uygun düşen siyasal ideolojileri sınıflandırmaya olanak vermektedir (bakınız Tablo 3). Birinci bileşim (kar-yönlü bir ekonomide sermaye-lehine bölüşüm politikaları) ‘neo-liberal’ ideolojiye karşılık gelmektedir. Neo-liberal ideolojiye göre, sermaye-lehine bölüşüm politikaları sonucu artan karlar yüksek oranda bir büyüme döngüsü yaratacak ve nihai olarak işgücü ve yoksullar da bundan yararlanacaktır (trickle-down economics). Eğer ekonomideki toplam ücret ödemelerinin azalmasını engelleyecek kadar istihdam artışı yaratılabiliyorsa, bu politika seçeneği teorik olarak ‘işbirliğine dayalı kar-kaynaklı rejim’ olarak kabul edilebilir.

Tablo 3. Bölüşüm Politikaları-İktisadi Rejim Bileşimleri ve Siyasal İdeolojiler

		Bölüşüm Politikaları	
		Sermaye-lehine	İşgücü-lehine
İktisadi rejim	Kar-yönlü	Teoride ‘Neo-Liberalizm’	Başarısız Sosyal Reformlar
	Ücret-yönlü	Uygulamada ‘Neo-Liberalizm’ (Borç-yönlü ve ihracat-yönlü Büyüme)	Sosyal Keynesyenizm, Savaş-sonrası Altın Çağ

Kaynak: Lavoie ve Stockhammer, 2012.

Ücret-yönlü bir rejimde işgücü-lehine politikalar uygulanması ise Sosyal Keynesyenlerin savunduğu ‘işbirliğine dayalı kapitalizm’ modeline ve ‘ücret-yönlü’ büyüme stratejisi’ kavramına uygundur⁷. Bu politika rejimi seçeneği, İkinci Dünya Savaşı sonrası hızlı küresel iktisadi büyüme döneminin temel niteliğini yansıtmaktadır (Marglin ve Schor, 1990). Gelişmiş ekonomilerde refah devleti olgusunun yaygınlaşması sonucu iktisadi büyüme ve refah artışı küresel düzeyde altın çağını yaşamış ve yükselen reel ücretlerin işgücü

⁷ Sosyal Keynesyenizm kamu otoritesinin ekonomide aktif ve düzenleyici bir rol oynayarak, tüketimi ve toplam talebi uyarması ve dolayısıyla istikrarlı büyüme ve tam-istihdama ulaşma düşüncesidir. Bu amaçla, daha geniş sosyal güvenlik haklarını, istihdamın korunmasını, yüksek asgari ücretleri, sosyal refah devletini, tekellerin sınırlandırılmasını ve ekonomiye aktif kamu müdahalesini savunur. A.B.D’de 1930’ların son dönemi ile 1940’ların sonuna kadar entelektüel düzeyde ve siyaset alanında etkili pek çok Keynesyen iktisatçı Sosyal Keynesyen düşüncelere sahipti. Buna karşın, 1940’ların sonundan 1970’lere kadar A.B.D.’nin önde gelen Keynesyenleri mali ve parasal uyarlamaların ince ayarının görel olarak sınırlı kamu müdahalesi ile gerçekleştirilmesi düşüncesini vurguladılar (Ticari (Commercial) Keynesyenizm). Bu görüşe göre, devlet toplam talebi uyararak için daha az doğrudan araçlar kullanmalıydı. A.B.D. başkanı John F. Kennedy’nin 1962 yılında iktisadi büyümeyi hızlandırmak için vergileri düşürme politikası izlemesi bu görüşün hükümet politikası düzeyinde bir yansımasıydı (Skocpol, 1995).

üretkenliğinde ve karlarda yarattığı büyük artışlar nedeniyle bundan hem çalışanlar ve hem de girişimciler birlikte yararlanmışlardır.

Buna karşın, kar-yönlü bir rejimde işgücü-lehine politikalar izlenirse, bölüşümdeki değişmelerin ekonominin kar-yönlü rejimi ile çelişmesinden dolayı iktisadi yavaşlama gerçekleşecek ve muhtemelen sosyal reformlar kısa zamanda terk edilecektir. Lavoie ve Stockhammer (2012) sermaye-lehine bölüşüm politikalarının ücret-yönlü bir rejimde uygulanması durumunu ‘uygulamada neo-liberalizm’ olarak nitelendirmektedirler. Altın çağ dönemi ile kıyaslandığında, son 30 yılda dünya ekonomilerinin büyük bölümünde izlenen neo-liberal politikalar oldukça düşük bir küresel iktisadi büyüme süreci yaratabilmiştir (Harvey (2003), Glyn (2006)). Ayrıca, neo-liberalizm uygulamada aşırı büyümüş bir finansal sektöre veya dış (uluslararası) talebe yoğun biçimde dayandığından dolayı iktisadi ve finansal istikrarsızlık da yaratmıştır. Post-Keynesyenlere göre, uygulamada neo-liberalizmin dış faktörlere yönelmesinin (ihracata-yönelik büyüme ve borç-yönlü büyüme) temel nedeni ücret-yönlü büyüme rejiminin geçerli olduğu bir bölgede sermaye-lehine bölüşüm politikaları uygulamanın yarattığı yavaş büyüme sürecini engellemektir (Lavoie ve Stockhammer, 2012).

Neo-liberal ideolojiye göre mallar, işgücü ve finans piyasaları serbestleştirilir ve kamusal hizmetler özelleştirilse, yüksek büyüme ve refah artışı gerçekleşecektir (Glyn (2006) ve Harvey (2003)). Piyasaların liberalizasyonu ve küreselleşme gelir eşitsizliğini arttırmış ancak beklenen neo-liberal yüksek büyüme ve refah artışı gerçekleşmemiştir (Stockhammer ve Onaran, 2012). Post-Keynesyenlere göre, finansal sektörün denetimsizliği (deregülasyon) sürdürülebilir bir iktisadi büyüme kalıbı yerine aşırı yükselme ve çöküş döngüleri yaratmıştır (Hein (2012), Palley (2013) ve Stockhammer (2012c)). Eğer bir ekonomi ücret-yönlü büyüme rejimine sahipse, neo-liberal politikaların uygulanması ya iktisadi durgunluğa yol açacak ya da büyümeyi gerçekleştirebilmek için dış faktörlere yönelmek gerekecektir. Neo-liberalizm uygulamada ya finansal köpüklere ve artan borçlanmaya yönelmiş (finans-yönlü veya borç-yönlü büyüme) ya da ihracat fazlalarına dayalı ‘merkantilist’ bir strateji izlemiştir (Lavoie ve Stockhammer, 2012).

Post-Keynesyen iktisatçılar finansal denetimsizliğin ve finans sektörünün artan öneminin neo-liberal büyüme modelindeki merkezi rolünü vurgulamakta ve bu süreci “finansallaşma” veya “finans-egemen kapitalizm” olarak adlandırmaktadırlar (Hein ve Mundt (2012), van Treeck and Storn (2012)). Sermaye hareketlerinin liberalizasyonu bazı ülkelerde cari işlemler fazlalarının oluşmasını ve net sermaye çıkışlarının gözlemlenmesini

gerektirmektedir. Dolayısıyla, uluslararası finansal denetimsizlik iki ortakyaşama dayalı (symbiotic) büyüme rejiminin ortaya çıkmasına neden olmuştur: Uluslararası sermaye girişlerine dayalı borç-yönlü büyüme rejimi ve uluslararası sermaye çıkışlarına dayalı ihracata-yönelik model.

Borç-yönlü büyüme rejimi istikrarsız bir mekanizmaya dayanır ve hanehalkları borçlarının önemli ölçüde yükseldiği görülmektedir. Borç oranı ile toplam talep arasındaki ilişki karmaşıktır ve bağlantı yükselen varlık veya gayri-menkul fiyatları ile kredi yaratma mekanizmaları tarafından sağlanmaktadır. Pek çok durumda kredi genişlemesi sermaye girişleri ile finanse edilmektedir. Kredi genişlemesi durduğunda, iktisadi büyüme modeli krize girecektir. Kredi genişlemesi genellikle bir çeşit finansal köpüğe bağlı olduğundan, varlık fiyatları ve kredi genişlemesinin aracılık ettiği borç oranı ile toplam harcamalar arasındaki ilişkinin yüksek derecede doğrusal olmayan bir yapıya sahip olması beklenir (Stockhammer ve Onaran, 2012).

İkinci bir istikrarsız büyüme mekanizması iktisadi büyümenin artan net ihracata dayanmasıdır. İhracata yönelik olarak büyüyen ekonomilerde yabancı varlıklar birikiminden dolayı, döviz krizlerinin olumsuz etkisi çok önemli olmayacaktır (Stockhammer ve Onaran, 2012). Buna karşın, ihracata-yönelik büyüme modeli bazı ülkelerde yüksek cari işlemler fazlalarının ve diğer bazı ülkelerde ise yüksek dış açıkların oluşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, küresel dengesizliklerin artmasına neden olan asimetrik bir uluslararası ekonomik ve finansal sistem ortaya çıkmaktadır. Küresel (cari işlemler) dengesizliklerin 2008-2009 finansal ve ekonomik krizinin nedenlerinden biri olduğu düşüncesi genellikle kabul görmektedir. Hein ve Mundt (2012) daha ayrıntılı bir sınıflandırma geliştirmişler ve büyüme modellerini ampirik olarak dört temel kategoriye ayırmışlardır: borç-yönlü, iç talep-yönlü, zayıf biçimde ihracata-yönelik ve güçlü biçimde ihracata-yönelik modeller. Tablo 4’de Hein ve Mundt (2012)’un sonuçları özetlenmektedir.

Tablo 4. G-20 Ülkelerindeki Neo-Liberal Büyüme Modellerinin Sınıflandırılması⁸

Borç-yönlü	İç Talep-yönlü	Zayıf Biçimde İhracata Yönelik	Güçlü Biçimde İhracata Yönelik
Avustralya	Fransa	Arjantin	Çin
Meksika	İtalya	Brezilya	Almanya
İngiltere	Hindistan	Kanada	Endonezya
ABD	Güney Afrika	Rusya	Japonya
	Türkiye	Suudi Arabistan	Güney Kore

Kaynak: Hein ve Mundt (2012, Tablo 7).

4. Post-Keynesyen Modellere İlişkin Bazı Ampirik Çalışma Sonuçları

Bu bölümde Post-Keynesyen modellere uygun olarak fonksiyonel gelir dağılımındaki değişmelerin toplam talep ve toplam çıktı düzeyi üzerindeki etkilerini ve bir ekonomideki talep rejimini inceleyen ampirik çalışma sonuçları özetlenecektir. Bu ampirik çalışmalarda çeşitli ekonometrik tahmin yöntemleri kullanılmıştır. Bu ekonometrik teknikler şunlardır: Klasik En Küçük Kareler (OLS), AR (otoregresyon) veya ARIMA (otoregresif bütünleşmiş hareketli ortalama) uyarlamalı OLS, İki Aşamalı En Küçük Kareler (2SLS), 2SLS (ARMA uyarlamalı), Yapısal VAR (vektör otoregresyon).

Tek denklemler ampirik çalışmalarda kar payındaki (π) bir değişimin tüketim (C), yatırım (I) ve net ihracat (NX) üzerindeki doğrudan ‘kısmi etkileri’ tahmin edilmektedir. Bu kısmi etkiler daha sonra toplanarak ‘toplam etki’ elde edilmekte kar payındaki yüzde birlik bir artışın reel GSYİH üzerinde yaratacağı yüzde artış (veya azalış) hesaplanmaktadır. Dolayısıyla, ampirik çalışmalarda kullanılan temel denklem şöyle ifade edilebilir:

$$\frac{\partial Y/Y}{\partial \pi} = \frac{\partial C/Y}{\partial \pi} + \frac{\partial I/Y}{\partial \pi} + \frac{\partial NX/Y}{\partial \pi}$$

Daha önce incelenen Post Keynesyen modellere göre, yukarıdaki türevlerin işaretleri teorik olarak şöyle olmalıdır:

$$\frac{\partial C/Y}{\partial \pi} < 0, \frac{\partial I/Y}{\partial \pi} > 0, \frac{\partial NX/Y}{\partial \pi} > 0 \Rightarrow \frac{\partial Y/Y}{\partial \pi} = ?$$

Bu denkleme göre, eğer $\frac{\partial Y/Y}{\partial \pi} > 0$ ise iktisadi büyüme rejimi kar-yönlü, $\frac{\partial Y/Y}{\partial \pi} < 0$

ise iktisadi büyüme rejimi ücret-yönlü olacaktır. Tablo 5 ve 6’da bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ilişkin ampirik sonuçlar özetlenmektedir.

⁸ Türkiye’deki güçlü iç talep büyümesinin, dış borçlanma (uluslararası sermaye girişleri) ile finanse edildiği literatürde yaygın biçimde belirtilmiştir (Örneğin, Onaran (2006)).

Tablo 5. Gelişmiş Ülkelerdeki Talep Rejimlerine İlişkin Ampirik Literatürün Özeti

	Toplam Talep Rejimi	
	Ücret-yönlü	Kar-yönlü
Avro Bölgesi	Onaran ve Galanis (2012), Stockhammer vd. (2009)	
Almanya	Onaran ve Galanis (2012), Stockhammer, Hein, Grafl (2011), Naastepad ve Storm (2007), Hein ve Vogel (2008)	Bowles and Boyer (1995)
Fransa	Onaran ve Galanis (2012), Stockhammer ve Onaran 2004), Naastepad ve Storm (2007), Hein ve Vogel (2008)	Bowles ve Boyer (1995), Ederer ve Stockhammer (2007)
Hollanda	Naastepad and Storm (2007)	Hein and Vogel (2008)
İngiltere	Onaran ve Galanis (2012), Bowles ve Boyer (1995), Naastepad ve Storm (2007), Hein ve Vogel (2008)	
ABD	Onaran ve Galanis (2012), Onaran vd.(2011), Bowles ve Boyer (1995), Hein and Vogel (2008)	Stockhammer ve Onaran (2004), Naastepad ve Storm (2007), Barbosa-Filho ve Taylor (2006)
Japonya	Onaran ve Galanis (2012)	Bowles ve Boyer (1995), Naastepad ve Storm (2007)
Avustralya		Onaran ve Galanis (2012)
Kanada		Onaran ve Galanis (2012)

Kaynak: Onaran ve Galanis (2012)

Onaran ve Galanis (2012)'in çalışmasına göre, ulusal düzeyde ücret payındaki bir düşme Avro (euro) bölgesi, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, ABD, Japonya ve Kore'de (ücret-kaynaklı ekonomiler) iktisadi büyümeyi yavaşlatırken, Kanada, Avustralya, Arjantin, Meksika, Çin, Hindistan ve Güney Afrika'da (kar-kaynaklı ekonomiler) büyümeyi hızlandırmaktadır. Onaran ve Galanis (2012) aynı zamanda ekonomiler arası karşılıklı etkileri de analiz etmekte ve bu ülkelerde ücret payındaki eşanlı bir düşmenin küresel büyüme oranında bir azalmaya neden olduğu sonucuna ulaşmaktadırlar. Dolayısıyla, bu ampirik sonuçlara dayanarak dünya ekonomisinin toplam olarak ücret-yönlü büyüme rejimine sahip olduğu ileri sürülmektedir.

Post-Keynesyenler'e göre ücret rekabetine dayalı uluslararası rekabet stratejilerinin yüksek düzeyde bütünleşmiş küresel bir ekonomide sınırları vardır ve uluslararası işbirliğine dayalı biçimde oluşturulan makroiktisat politikaları ve ücret politikaları küresel dengesizlikleri gidermeye yardımcı olabilir. Diğer yandan, ampirik çalışmaların büyük bölümü bölüşümün dış ticaret üzerindeki etkileri dikkate alındığında, ücret yönlü büyümenin

daha az olanaklı hale geldiğini belirten teorik sonuçları desteklemektedir (Hein ve Vogel, 2009). Bu durum özellikle küçük açık ekonomiler için geçerlidir ancak daha büyük ve daha açık ekonomiler için genelleme yapmak doğru olmayabilir.

Tablo 6. Gelişmekte Olan Ülkelerdeki Talep Rejimlerine İlişkin Ampirik Literatürün Özeti

	Toplam Talep Rejimi	
	Ücret-yönlü	Kar-yönlü
Türkiye	Onaran ve Galanis (2012), Onaran ve Stockhammer (2005)	
Kore	Onaran ve Galanis (2012), Onaran ve Stockhammer (2005)	
Meksika		Onaran ve Galanis (2012)
Arjantin		Onaran ve Galanis (2012)
Hindistan		Onaran ve Galanis (2012)
Çin		Onaran ve Galanis (2012), Molero ve Simarro (2011)
G. Afrika		Onaran ve Galanis (2012)

Kaynak: Onaran ve Galanis (2012)

5. Özet ve Sonuç

Son büyük küresel finansal ve ekonomik kriz [2008-2010] ve Avro Bölgesi krizi'nin [2009-...] yarattığı küresel durgunluk ve olumsuz makroiktisadi etkiler, modern makroiktisat teorisine egemen olan ana akım teorilerin (Yeni Klasik, Yeni Keynesyen ve Yeni Uzlaşma) eleştirilmesine ve yeniden gözden geçirilmesine neden olmuştur. Post-Keynesyen iktisatçılar modern makroiktisat teorisine egemen olan yaklaşımların önerdiği neo-liberal politikaların büyük küresel krizin de temel nedenleri olduğunu ileri sürmektedirler. Neo-liberal politikalar işgücü piyasalarına ilişkin düzenlemelerin azaltılması, piyasa ekonomisine kamu müdahalesinin ve kamunun talep yönetiminin asgari düzeye indirilmesi, gelirin ücretlerden karlara ve üst-düzey yöneticilerin maaşlarına doğru yeniden dağıtılması ve ulusal ve uluslararası finansal piyasaların liberalizasyonu ve denetimsizliği gibi uygulamaları kapsamaktadır.

Neoklasik iktisat modelinde talep denge istihdam düzeyinin belirlenmesinde herhangi rol oynamamaktadır ve işsizlik bir işgücü piyasası olgusudur (Onaran ve Stockhammer, 2005). Ücretlerin işsizlik üzerindeki etkileri temsili firmanın kar maksimizasyonu problemi çerçevesinde analiz edilmekte ve dolayısıyla ücretler sadece bir maliyet unsuru olarak

görülmektedir. Bu arz yönlü teorik çerçeve içinde reel ücretlerin düşürülmesi firmanın karlılığını ve dolayısıyla sermaye birikimini arttıracak ve işsizliğin azalmasına neden olacaktır. Post-Keynesyenler ise işsizliğin mallar piyasalarındaki talep yetersizliğinden kaynaklandığını ve talep yetersizliğinin ise özellikle yatırımlardaki yavaşlamanın bir sonucu olduğunu ileri sürmektedirler.

Bölüşüm sorunları başlangıçtan itibaren Post-Keynesyen iktisadın birincil ve en önemli konularından biri olmuştur. Kar maksimizasyonu davranışına dayalı neoklasik bölüşüm teorisinin tersine, Post-Keynesyen bölüşüm teorisi esas olarak Kaleckiye temellere dayanır. Michal Kalecki (1899-1970) iktisatta Post Keynesyen yaklaşımın öncülerindendir (Lopez G. ve Assaus (2010), Robinson (1976)). Neo-Kaleckiye modellerde gelir dağılımı toplam (etkin) talep üzerindeki etkisi aracılığıyla denge işsizlik düzeyinin belirlenmesinde temel bir rol oynamaktadır. Kaleckiye büyüme modeli de Post-Keynesyen gelenek içinde yer alan diğer bir model olan Kaldoriye model gibi bir ‘içsel büyüme modeli’ olarak tanımlanmaktadır (Roberts ve Setterfield, 2007).

Geleneksel neo-Kaleckiye büyüme modellerinin başlıca sonuçlarından biri maliyet paradoksudur ve buna göre reel ücretlerdeki artışlar sermaye birikimi, kapasite kullanımı ve karları arttırmaktadır. Buna karşın, ikinci nesil neo-Kaleckiye modeller gelir dağılımının ve toplam talebin büyüme sürecindeki önemini vurgulamakla birlikte, oldukça farklı makroiktisat politikası rejimleri ile uyumlu olabilirler. İkinci nesil neo-Kaleckiye modeller ‘ücret-yönlü büyüme stratejisi’ kavramını, Sosyal Keynesyenizm’in ‘işbirliğine dayalı kapitalizm’ modelini ve hatta yüksek karlılık ve düşük reel ücret aracılığıyla arz yönlü büyümeyi öngören neo-liberal (iktisadi muhafazakar) modeli kapsayan genel Keynesyen bir teorik çerçeve sunmaktadırlar. Dolayısıyla, bu belirtilen makroiktisadi politika rejimleri genel Post-Keynesyen teorik çerçevenin birer özel varyantı olabilirler.

Ücret-yönlü büyüme stratejisi neo-liberalizme bir alternatif olarak önerilmektedir. İhracata-yönelik büyüme rejimi küresel dengesizlikler yaratmaktadır, borç-kaynaklı büyüme rejimi ise sürdürülebilir değildir ve finansal istikrarsızlıklara neden olmaktadır. Bazı post-Keynesyen iktisatçılara göre, uluslararası işbirliği veya “Küresel Keynesyen Yeni Düzen” sağlanabilirse, ücret-yönlü büyüme stratejisi başarı şansı çok yüksek bir seçenektir (Hein ve Mundt, 2012). İşbirliğine dayalı stagnasyonizm (ücret-kaynaklı rejim) durumunda ücret payındaki bir artış kapasite kullanımında, kar oranında ve uzun dönemde büyüme oranında artışa neden olmaktadır. Bir ekonominin dışa açıklığının artması eşitlikçi gelir politikasının

önünde önemli bir engeldir çünkü ücret payı artışı ulusal ihracatı azaltmakta ve tüketim artışının bir bölümü ithal mallara yönelmektedir. Dolayısıyla, dışa açık küçük ekonomilerin düşük reel ücret politikası izleyerek fiyat rekabet güçlerini geliştirmeleri ve ihraç ürünleri için dış piyasa paylarını arttırmaya çalışmaları eğilimi güçlü olabilir. Eğer yaratılan istihdam artışı reel ücretteki düşüşün toplam reel işgücü geliri üzerindeki negatif etkisini telafi edebiliyorsa, bu ihracata-yönelik büyüme stratejisi ‘işbirliğine dayalı kar-yönlü rejim’ olarak tanımlanabilir (Blecker, 2002).

Post-Keynesyen yaklaşım reel ücretlerin sınırlandırılmasının işgücü üretkenliği üzerindeki etkilerini dikkate alarak, reel ücretlerin büyüme oranındaki düşmelerin makroiktisadi performansı (iktisadi büyüme ve istihdam) arttırmayabileceğini ileri sürmektedir. Bunun nedeni, reel ücretlerin büyümesindeki bir azalmanın, ücret-yönlü (uyarılmış) teknolojik ilerleme oranını düşürerek ve dolaylı biçimde Kaldor-Verdoorn etkisi yoluyla üretkenlik büyümesini yavaşlatmasıdır (Naastepad, 2006). Neoklasik büyüme modellerine göre ise artan karlılık (reel ücret büyüme oranında düşme) nedeniyle toplam tasarruflar, yatırımlar ve dolayısıyla üretkenlik ve üretim artacaktır.

KAYNAKÇA

- Akerlof, G.A. & Yellen, J.L. (1990). The Fair Wage-Effort Hypothesis and Unemployment, *Quarterly Journal of Economics*, 105, 255-283.
- Amadeo, E.J. (1986a). Notes on Capacity Utilisation, Distribution and Accumulation, *Contributions to Political Economy*, 5, 83-94.
- Amadeo, E.J. (1986b). The Role of Capacity Utilization in Long Period Analysis, *Political Economy*, 2, 147-160.
- Amadeo, E. J. (1987). Expectations in a Steady-State Model of Capacity Utilization, *Political Economy*, 2, 75-89.
- Atkinson, A., & Piketty, T., & Saez, E. (2011). Top Incomes in the Long Run of History, *Journal of Economic Literature*, 49 (1): 3-71.
- Baran, P. & Sweezy, P. (1966), *Monopoly Capital*. Monthly Review Press, New York.
- Barbosa-Filho, N. & Taylor, L. (2006). Distributive and Demand Cycles in the US Economy – a Structuralist Goodwin model, *Metroeconomica* 57(3), 389-411.
- Bhaduri, A. (2006). Endogenous Economic Growth: A New Approach, *Cambridge Journal of Economics*, 30, 69-83.
- Bhaduri, A. (2007). On the Dynamics of Profit-led and Wage-led Growth, *Cambridge Journal of Economics*, Advance Access, August 19, 2007.

- Bhaduri, A., & Marglin, S. (1990). Unemployment and the Real Wage: The Economic Basis for Contesting Political Ideologies, *Cambridge Journal of Economics*, 14, 375-93.
- Bleaney, M. (1976). *Underconsumption Theories: A History and Critical Analysis*. International Publishers, New York.
- Blecker, R. (1989). International Competition, Income Distribution and Economic Growth, *Cambridge Journal of Economics*, 13, 395-412.
- Blecker, R. (2002). Distribution, Demand and Growth in neo-Kaleckian Macro-Models, M. Setterfield (ed.), *The Economics of Demand-led Growth: Challenging the Supply-side Vision of the Long Run*, Edward Elgar, Cheltenham: 129-152.
- Bowles, S., & Boyer, R. (1995). Wages, Aggregate Demand, and Employment in an Open Economy: An Empirical Investigation, G Epstein and H Gintis (eds): *Macroeconomic Policy after the Conservative Era. Studies in Investment, Saving and Finance*, Cambridge: Cambridge University Press: 143-171.
- Caldentey, P.E. & Vernengo, M. (2013). Wage and Profit-led Growth: The Limits to Neo-Kaleckian Models and a Kaldorian Proposal, Working Paper No.775, Levy Economics Institute.
- Cassetti, M. (2003). Bargaining Power, Effective Demand and Technical Progress: A Kaleckian Model of Growth, *Cambridge Journal of Economics*, 27: 449-464.
- Charles, S., & Lang, D., & Angel A. (2010). Post-Keynesian modelling: where are we, and where are we going to?, MPRA Working Paper 30726.
- Dray, M. & Thirwall, A.P. (2011). The Endogeneity of the Natural Rate of Growth for a Selection of Asian Countries, *Journal of Post Keynesian Economics*, 33 (3): 451-468.
- Dumenil, G. & D. Levy (1995). A Stochastic Model of Technical Change: An Application to the US Economy (1869-1989), *Metroeconomica* 46 (3), 213-245.
- Dutt, A. (1984). Stagnation, Income Distribution and Monopoly Power, *Cambridge Journal of Economics*, 8, 25-40.
- Dutt, A.K. (1987). Alternative Closures Again: a Comment on 'Growth, Distribution and Inflation', *Cambridge Journal of Economics*, 11 (1): 75-82.
- Dutt, A.K. (1990). *Growth, Distribution and Uneven Development*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Dutt, A.K. (2003). New Growth theory, Effective Demand, and post-Keynesian Dynamics, Salvadori, N. (ed), *Old and New Growth Theories: An Assessment*, Cheltenham, Edward Elgar.
- Dutt, A.K. (2006). Maturity, Stagnation and Consumer Debt: A Steindlian Approach, *Metroeconomica*, 57: 339-364.
- Ederer, S. (2008), Competition-Oriented Wage Policies and its Effects on Effective Demand in the Netherlands, WIFO Working Papers 312/2008, Vienna: WIFO.
- Ederer, S. & Stockhammer, E. (2007). Wages and Aggregate Demand in France: An Empirical Investigation, Hein, E, Truger, A. (eds), *Money, Distribution, and Economic Policy – Alternatives to Orthodox Macroeconomics*. (Cheltenham: Edward Elgar): 119-138.

- Glyn, A. (2006). *Capitalism Unleashed: Finance, Globalization and Welfare*. Oxford, Oxford University Press.
- Harvey, D. (2003). *A Short History of Neoliberalism*. Oxford, Oxford University Press.
- Hein, E. (2012). *The Macroeconomics of Finance-dominated Capitalism and Its Crisis*, Edward Elgar Publishing Limited.
- Hein, E., & Schulten, T., & Truger, A. (2006). Deflation Risks in Germany and the EMU: The Role of Wages and Wage Bargaining, Hein, E., Heise, A., Truger, A. (eds), *Wages, Employment, Distribution and Growth. International Perspectives*, Basingstoke, Palgrave Macmillan.
- Hein, E. & Vogel, L. (2008). Distribution and Growth Reconsidered – Empirical Results for Six OECD Countries, *Cambridge Journal of Economics*, 32, 479-511.
- Hein, E. & Vogel, L. (2009), Distribution and Growth in France and Germany – Single Equation Estimations and Model Simulations Based on the Bhaduri/Marglin-Model, *Review of Political Economy*, 21: 245-272.
- Hein, E. & Tarassow, A. (2010). Distribution, Aggregate Demand and Productivity Growth: Theory and Empirical Results for Six OECD Countries Based on a Post-Kaleckian Model, *Cambridge Journal of Economics*, 34 (4): 727-754.
- Hein, E. & Mundt, M. (2012). Financialisation and the Requirements and Potentials for Wage-led Recovery – a Review Focussing on the G20, ILO, Policy Research Paper, Conditions of Work and Employment Series No. 37, Geneva.
- ILO (2011). The Labour Share of Income: Determinants and Potential Contribution to Exiting the Financial Crisis, (Chapter 3 of World of Work Report 2011): Making Markets Work for Jobs. Geneva: ILO.
- IMF, (2007), The Globalization of Labor. Chapter 5 of *World Economic Outlook April 2007*. IMF, Washington.
- John, K.D. (2009). A System Dynamics Approach to the Bhaduri-Marglin Model, The 27th International Conference of the System Dynamics Society, July 26-30, 2009, Albuquerque, New Mexico, USA.
- Kaldor, N. (1957)., A Model of Economic Growth. *Economic Journal*, 67, December: 591-624.
- Kaldor, N. (1961). Capital Accumulation and Economic Growth, Lutz, F. A. and Hague, D. C. (eds), *The Theory of Capital*, London, Macmillan.
- Kaldor, N. (1966). Marginal Productivity and the Macro-Economic Theories of Distribution, *Review of Economic Studies*, 33, 309-19.
- Kalecki, M. (1954). *Theory of Economic Dynamics; An Essay on Cyclical and Long-run Changes in Capitalist Economy*, London: Allen & Unwin.
- Kennedy, C. (1964). Induced Bias in Inovation and the Theory of Distribution, *The Economic Journal* 74 (295), 541-547.
- Keynes, J.M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest and Money*. Macmillan: London.
- Lavoie, Marc (1992). *Foundations of Post-Keynesian Economic Analysis*. Aldershot: Edward Elgar.

- Lavoie, Marc (1995). The Kaleckian Model of Growth and Distribution and Its Neo-Ricardian and Neo-Marxian Critiques. *Cambridge Journal of Economics*, 19 (6): 789-818.
- Lavoie, M. & Stockhammer, E. (2012). Wage-led Growth: Concept, Theories and Policies, Working Paper, ILO, Conditions of Work and Employment Series No. 41, Geneva.
- Leon-Ledesma, M.A. & Thirlwall, A.P. (2002). The Endogeneity of the Natural Rate of Growth”, *Cambridge Journal of Economics*, 26, July.
- Lopez G., J. & Assaus, M. (2010), *Michal Kalecki*, Great Thinkers in Economics Series, Series Editor: A.P. Thirlwall, Palgrave MacMillan.
- Luxemburg (1913, (yeniden basım 2003)), *The Accumulation of Capital*, Routledge: London.
- Marglin, S. A. (1984). *Growth, Distribution, and Prices*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Marglin, S. & Bhaduri, A. (1990). Profit Squeeze and Keynesian Theory, Marglin and Schor (1990) (eds) içinde 153-186.
- Marglin, S. & Schor, J. (eds) (1990). *The Golden Age of Capitalism. Reinterpreting the Postwar Experience*. Oxford: Clarendon.
- Molero Simarro, R. (2011). Functional Distribution of Income and Economic Growth in the Chinese Economy, 1978-2007, School of Oriental and African Studies, Department of Economics Working Papers, No.168.
- Mott, T. & Slaterry, E. (1994). ‘The Influence of Changes in Income Distribution on Aggregate Demand in a Kaleckian Model: Stagnation vs. Exhilaration Reconsidered’, Davidson, P. & Kregel, J. (eds.), *Employment, Growth, and Finance*, Edward Elgar, Cheltenham, 69–82.
- Naastepad, R. (2006). Technology, Demand and Distribution: A Cumulative Growth Model with an Application to the Dutch Productivity Slowdown. *Cambridge Journal of Economics*, 30(3), 403-434.
- Naastepad, C.W.M., & Storm, S. (2007). OECD Demand Regimes (1960-2000) *Journal of Post-Keynesian Economics*, 29, 213-248.
- Onaran, Ö. & Stockhammer, E. (2005). Two Different Export-Oriented Growth Strategies: Accumulation and Distribution a la Turca and a la South Korea. *Emerging Markets Finance and Trade* 41(1), 65-89.
- Onaran, Ö. (2006). Speculation-led Growth and Fragility in Turkey: Does EU Make a Difference or "Can It Happen Again"? *Department of Economics Working Paper Series*, 93. Inst. für Volkswirtschaftstheorie und -politik, WU Vienna University of Economics and Business, Vienna.
- Onaran, Ö. (2011). From Wage Suppression to Sovereign Debt Crisis in Western Europe: Who Pays for the Costs of the Crisis?” *International Journal of Public Policy*, 7(1-3), 51-69,
- Onaran, Ö, & Stockhammer, E. & Grafl, L. (2011). The Finance-Dominated Growth Regime, Distribution, and Aggregate Demand in the US. *Cambridge Journal of Economics* 35(4), 637-661.
- Onaran, Ö. & Galanis, G. (2012). Is Aggregate Demand Wage-led or Pprofit-led? National and Global Effects, ILO Working Papers, Conditions of Work and Employment Series No. 40, Geneva.

- Palley, T.I. (2013). *Financialization: The Economics of Finance Capital Domination*, Palgrave Macmillan.
- Palley, T.I. (2012). *From Financial Crisis to Stagnation: The Destruction of Shared Prosperity and the Role of Economics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Rajan, Raghuram (2010). *Fault Lines. How Hidden Fractures Still Threaten the World Economy*. Princeton: Princeton University Press.
- Roberts, M. & Setterfield, M. (2007). What is endogenous growth theory?, P. Arestis, & Baddeley, M., & McCombie, J.S.L. (eds), *Economic Growth: New Directions in Theory and Policy*, Cheltenham, Edward Elgar, 14–31.
- Joan Robinson (1976) *Michal Kalecki: A Neglected Prophet*, New York Review of Books 23.1 (March 1976).
- Rowthorn, R. (1981). Demand, Real Wages and Economic Growth, *Thames Papers in Political Economy*, Autumn 1-39, reprinted in *Studi Economici*, 1982, (18), 3-54.
- Setterfield, M. (2002). Neo-Kaleckian Growth Dynamics and the State of Long-Run Expectations: Wage versus Profit-Led Growth Reconsidered, N. Salvadori (ed.), *Old and New Growth Theories: An Assessment*, Cheltenham, Edward Elgar, 321-39 (2003).
- Setterfield, M. & Cornwall, J. (2002). A Neo-Kaldorian Perspective on the Rise and Decline of the Golden Age, M. Setterfield (ed.), *The Economics of Demand-led Growth: Challenging the Supply-side Vision of the Long Run*. Edward Elgar, Cheltenham: 67-86.
- Shapiro, C. & Stiglitz, J.E. (1984). Equilibrium Unemployment as a Worker Discipline Device, *American Economic Review*, 74, 433-444.
- Steindl, Josef (1952). *Maturity and Stagnation in American Capitalism*, New York: Monthly Review Press.
- Stiglitz, Joseph (2012). *The Price of Inequality: The Avoidable Causes and Invisible Costs of Inequality*. New York: Norton.
- Stockhammer, E. (1999). Robinsonian and Kaleckian growth: An Update on post-Keynesian Growth Theories, Working Paper No.67, Department of Economics, Vienna University of Economics and Business Administration.
- Stockhammer, E. (2012a). Why Have Wage Shares Fallen? A Panel Analysis of the Determinants of Functional Income Distribution, ILO Working Paper.
- Stockhammer, E. (2012b). Rising Inequality as a Root Cause of the Present Crisis. PERI Working Paper 282.
- Stockhammer, E. (2012c). Financialization, Income Distribution and the Crisis. *Investigación Económica* 71, 279: 39-70.
- Stockhammer, E., & Onaran, Ö. (2004). Accumulation, Distribution and Employment: a Structural VAR Approach to a Kaleckian Macro-Model. *Structural Change and Economic Dynamics*, 15, 421-47.

- Stockhammer, E., & Onaran, Ö. (2012), Wage-led Growth: Theory, Evidence, Policy, Political Economy Research Institute (PERI), Working Paper No.300, University of Massachusetts, Amherst.
- Stockhammer, E. & Ederer, S. (2008). Demand Effects of a Falling Wage Share in Austria, *Empirica*, 35(5), 481-502.
- Stockhammer, E., & Onaran, Ö., & Ederer, S. (2009). Functional Income Distribution and Aggregate Demand in the Euro Area. *Cambridge Journal of Economics*, 33 (1): 139-159.
- Stockhammer, E., & Hein, E. & Grafl, L. (2011). Globalization and the Effects of Changes in Functional Income Distribution on Aggregate Demand in Germany”, *International Review of Applied Economics*, 25(1), 1-23.
- Taylor, L. (1983). *Structuralist Macroeconomics: Applicable Models for the Third World*, Basic Books, New York.
- Taylor, L. (1991). *Lectures in Structuralist Macroeconomics*, Cambridge, MA MIT Press.
- Taylor, L. (2004). *Reconstructing Macroeconomics: Structuralist Proposals and Critiques of the Mainstream*, Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Van Treeck, T. & Sturn, S. (2012). Debates on Inequality as the Cause of the Current Economic Crisis. Paper written for the project ‘New Perspectives on Wages and Economic Growth: the Potentials of Wage-led Growth’.

EKLER:

EK 1: Birinci Nesil Kapalı Ekonomi Neo-Kaleckiye Model (Blecker 2002)

Endüstriyel fiyatların, ortalama değişken maliyetlere bir kar marjı eklenmesiyle belirlendiğini varsayalım. Basitlik amacıyla, hammadde ve sabit maliyetler ihmal edilirse, işgücü tek değişken maliyet unsuru olur. İşgücü maliyetlerinin sabit olduğu (dolayısıyla ortalama maliyet, marjinal maliyete eşittir) varsayımı altında, temsili firma için fiyatlama denklemi aşağıdaki gibi olur:

$$p = (1+m) a_0 W \quad (32)$$

Burada, (P) fiyat düzeyini, (m > 0) brüt kar marjı oranını, (a₀) işgücü katsayısını (çıktı birimi başına saat olarak), (W) parasal ücret oranını (saat başına) ve (Wa₀) nominal birim işgücü maliyetini temsil etmektedir. Hammadde maliyetlerinin bulunmadığı varsayıldığından, fiyat katma değere eşit olur ve brüt kar payı aşağıdaki biçimde yazılabilir:

$$\pi = \frac{p - a_0 W}{a_0 W} = \frac{m}{1 + m} \quad (33)$$

Basitlik amacıyla fiziksel sermaye aşınma payı olmadığını varsayarak, kar oranı aşağıdaki biçimde ifade edilebilir:

$$r = \frac{(p - a_0 W)Y}{pK} = \frac{m}{1+m} u = \pi u \quad (34)$$

Burada, (Y) reel output düzeyini, (K) sermaye stokunu ve $u = Y/K$ ise kapasite kullanım oranını temsilen kullanılan hasıla-sermaye oranını göstermektedir. Bu modelde, reel ücret ise aşağıdaki biçimde formüle edilebilir:

$$w = \frac{W}{p} = \frac{1}{a_0(1+m)} = \frac{1-\pi}{a_0} = \frac{\Omega}{a_0} \quad (35)$$

Burada, $\Omega = 1 - \pi$ ücret payını temsil etmektedir. Bu denkleme göre, ücret işgücü üretkenliği (productivity) $(1/a_0)$ ile pozitif olarak ilişkili ve kar marjı oranı (m) ile ters yönde ilişkilidir. Ayrıca, reel ücret (w), ücret payının (Ω) işgücü katsayısına oranı olarak ifade edilebilmektedir. Dolayısıyla, reel ücret ancak göreceli paylarda (kar ve ücret) veya işgücü üretkenliğinde bir değişme olması durumunda değişebilmektedir.

Varsayalım ki kar elde edenler çalışanlardan daha yüksek oranda tasarruf etmektedirler ($0 \leq s_w < s_\pi < 1$) ancak ücretlerden tasarruf oranı pozitifdir. Tasarrufun sermaye stokuna oranı $\sigma = S/K$ biçiminde tanımlanırsa, tasarruf fonksiyonu şöyle yazılabilir:

$$\sigma = S/K = [s_\pi \pi + s_w(1 - \pi)]u \quad (36)$$

Yukarıdaki denklemde σ tasarruf-sermaye oranını, s_π karlardan tasarruf oranını ve s_w ise ücretlerden tasarruf oranını simgelemektedir.

Kar payı terimleri birlikte gösterilirse:

$$\sigma = [(s_\pi - s_w)\pi + s_w]u \quad (37)$$

Bhaduri ve Marglin (1990) ve Taylor (2004)'in çalışmalarında olduğu gibi neo-Kaleckiye yatırım fonksiyonu en genel biçimi ile bir örtük fonksiyon biçiminde ifade edilirse:

$$g = I/K = f(\pi, u, \alpha), \quad f_\pi, f_u, f_\alpha > 0 \quad (38)$$

Burada, $g = I/K$ yatırımın sermaye stokuna oranıdır ve α bir kaydırma parametresidir (sabit terim). Yatırım (sermaye birikimi), toplam talep düzeyine (kapasite kullanımı), kar payına ve yatırımcıların güvenine (Keynesyen 'doğal güdüler') bağlıdır (α ile temsil edilmektedir).

Bu tip modeller sermaye stokunun optimal düzeyine uyum göstermesine izin verecek kadar yeterli bir zaman dönemini ele almadıklarından dolayı "uzun dönem" modelleri değildirler. Kamu açığı veren bir kapalı ekonomi için (Tasarruf = Yatırım + Kamu Açığı) eşitliği yazılabilir. Matematiksel olarak ifade edilirse:

$$\sigma = g + \delta \quad \text{ve} \quad \delta = (G-T)/K \quad (39)$$

Dolayısıyla, mallar piyasası dengesi için aşağıdaki örtük çözüm elde edilebilir:

$$[(s_\pi - s_w)\pi + s_w]u = f(\pi, u, \alpha) + \delta \quad (40)$$

Bu modelde yatırım denklemi örtük biçimde formüle edildiğinden, açık bir çözüm elde etmek olanaksızdır. Eğer yatırım denklemi doğrusallaştırılırsa, kapasite kullanım oranı (u) için açık bir çözüm bulunabilir. Kapasite kullanım oranındaki (u) uyarlamaların mallar piyasası talep fazlasını ortadan kaldırması için gerekli koşulların neler olduğunun incelenmesi

sonucunda, makroekonomik mallar piyasasına ilişkin post-Keynesyen istikrar koşulu bulunabilir. Mallar piyasası talep fazlası (EDG) aşağıdaki biçimde tanımlanabilir:

$$EDG = g + \delta - \sigma = f(\pi, u, \alpha) + \delta - [(s_\pi - s_w)\pi + s_w]u \quad (41)$$

Dolayısıyla, kısa dönem istikrar koşulu aşağıdaki biçimde yazılabilir:

$$\frac{\partial EDG}{\partial u} = f_u - [(s_\pi - s_w)\pi + s_w] < 0 \quad (42)$$

Başka biçimde formüle edilirse, $(s_\pi - s_w)\pi + s_w - f_u > 0$ olmalıdır. Bunun anlamı, toplam tasarrufların yatırımlardan daha fazla kapasite kullanımındaki artışlara tepki göstermeleri gerektiğidir. Dolayısıyla, bu koşulun sağlanması durumunda kapasite kullanımındaki artışlar talep fazlasını büyümek yerine onu ortadan kaldırabilir.

EK 2: Fiyatlar, Bölüşüm ve Uluslararası Rekabet Gücü (Hein ve Vogel (2008))

İç fiyat düzeyi (p) firmaların sabit birim değişken maliyetler üzerine bir kar marjı (m) eklemesiyle belirlenmektedir. Maliyetler ise işgücü maliyetleri ve ithal madde maliyetlerinden oluşmaktadır. Yerli mallar için fiyat denklemi:

$$p = (1+m)[(w/y) + p^*E\lambda] \quad (m > 0) \quad (43)$$

Bu denklemde (w) nominal ücret oranını, (y) işgücü üretkenliğini, (λ) birim madde girdilerini, (E) nominal döviz kurunu ve (p^*) yabancı malların fiyatlarını göstermektedir. Birim madde maliyetleri ve birim işgücü maliyetleri arasındaki ilişki aşağıdaki denklemle verilmektedir:

$$k = \frac{p^*E\lambda}{w/y} \quad (44)$$

Fiyat denklemini aşağıdaki biçimde yeniden yazalım:

$$p = (1+m)(w/y) \left[1 + \frac{p^*E\lambda}{w/y} \right] = (1+m)(w/y)(1+k) \quad (45)$$

Ulusal (ülke içi) toplam karlar (Π) ve ücretlerden (W) oluşan ulusal katma değer cinsinden kar payı (π) aşağıdaki biçimde ifade edilebilir:

$$\pi = \frac{\Pi}{\Pi + W} = \frac{m(w/y)(1+k)}{m(w/y)(1+k) + (w/y)} = \frac{m(1+k)}{1 + m(1+k)} = \frac{1}{[1/(1+k)m] + 1} \quad (46)$$

Açık ekonomide kar payını (π), kar marjı (m) ve birim madde maliyetleri ile birim işgücü maliyetleri arasındaki ilişki belirlemektedir. Bu ilişkiyi temsil eden (k) parametresinin sabit olması durumunda, kar marjının yükselmesi (düşmesi) kar payının artması (düşmesi) anlamına gelir. Benzer biçimde, eğer kar marjı sabit varsayılırsa, k parametresinin artışı (azalması) kar payını arttıracaktır (azaltacaktır). Sabit üretim katsayıları varsayımı altında kar payının yükselmesi (düşmesi), nominal ücretlerin düşmesinden (yükselmesinden) ve/veya döviz kurunun artışından (azalmasından) (ulusal paranın değer kaybetmesi (kazanması)) kaynaklanabilir.

Bölüşüm ve uluslararası rekabet gücü arasındaki ilişkileri incelemek önemlidir çünkü uluslararası rekabet gücündeki değişimler net ihracatı etkilemektedir. Uluslararası rekabet gücünü temsilen reel döviz kurunu (E_R) kullanalım:

$$E_R = E p^* / p \quad (47)$$

Reel döviz kurundaki bir artış yerli üreticilerin uluslararası rekabet gücünün artması anlamına gelir. Denklem (47) büyüme oranları biçiminde ifade edilirse:

$$E_R = \dot{E} + \dot{p}^* - \dot{p} \quad (48)$$

Uluslararası rekabet gücünün artışı, nominal döviz kurunun yükselmesinden, dış fiyatların artmasından veya iç fiyatların düşmesinden kaynaklanabilir. Bölüşümdeki değişimlerin uluslararası rekabet gücüne etkisi, bölüşümdeki değişimin nedenine bağlı olacaktır. Denklemler (43)-(48) kullanılarak, başlıca üç durum incelenebilir.

Birincisi, eğer bölüşümdeki bir değişme kar marjındaki bir değişmeden kaynaklanıyorsa, bu durumda kar payı ile uluslararası rekabet gücü tersine ilişkilidir. Yükselen (düşen) kar marjı, kar payının artmasına (azalmasına) ve yerli üreticilerin uluslararası rekabet gücünün azalmasına (artmasına) neden olur:

$$\frac{\partial E_R}{\partial m} = \frac{-E p^* [(w/y) + p^* E \lambda]}{p^2} < 0 \quad (49)$$

İkincisi, eğer nominal ücret oranı bölüşümü k parametresi (yani, birim madde maliyetleri ile birim işgücü maliyetleri arasındaki ilişki) üzerindeki etkisi aracılığıyla değiştiriyorsa, bu durumda kar payı ile uluslararası rekabet gücü arasında pozitif bir ilişki elde edilir. Nominal ücretlerin düşmesi (artması), kar payının yükselmesine (düşmesine) ve uluslararası rekabet gücünün artmasına (azalmasına) neden olur:

$$\frac{\partial E_R}{\partial w} = \frac{-E p^* (1+m)(1/y)}{p^2} < 0 \quad (50)$$

Üçüncüsü, eğer bölüşümdeki değişme nominal döviz kurundaki bir değişmeden kaynaklanıyorsa, kar payı ile uluslararası rekabet gücü arasında pozitif bir ilişki olacaktır. Nominal döviz kurunun yükselmesi (düşmesi), kar payının ve uluslararası rekabet gücünün artmasına (azalmasına) neden olacaktır.

$$\frac{\partial E_R}{\partial E} = \frac{p^* p - E p^* (1+m) p^* \lambda}{p^2} = \frac{p - (1+m) \lambda E p^*}{p^2 / p^*} > 0 \quad (51)$$

Bu analizden anlaşılacağı gibi, incelediğimiz üç durumdan ikisinde kar payı artışı ile uluslararası rekabet gücü arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Yalnızca bölüşümdeki değişme kar marjındaki artıştan kaynaklanıyorsa, negatif bir ilişki elde edilmektedir. Özet olarak ifade edilirse:

$$E_R = E_R(\pi), \quad \text{Eğer } \Delta k > 0 \text{ ve } \Delta m = 0 \text{ ise } \frac{\partial E_R}{\partial \pi} > 0$$

$$\text{Eğer } \Delta k = 0 \text{ ve } \Delta m > 0 \text{ ise } \frac{\partial E_R}{\partial \pi} < 0$$

Buna karşın, Hein ve Tarassow (2010)'un vurguladığı gibi yapılan ampirik çalışmalar kar payı ile uluslararası rekabet gücü arasında sadece pozitif bir ilişki olduğunu saptamışlardır (Bowles ve Boyer (1995), Hein vd. (2006), Ederer ve Stockhammer (2007), Naastepad ve Storm (2007), Ederer (2008), Stockhammer ve Ederer (2008), Hein ve Vogel (2008, 2009), Stockhammer vd. (2009)). Dolayısıyla, ampirik bulgulara dayanarak kar payı ile uluslararası rekabet gücü arasında bir pozitif bir ilişki olduğunu varsayabiliriz:

$$E_R = E_R(\pi), \quad \frac{\partial E_R}{\partial \pi} \geq 0 \quad (52)$$